

de Sprokkel

vrijzinnig humanistisch tijdschrift
regio Westhoek Noord

HERFST 2022

Diversiteit & burgerschap

V.U.: Marc Van Muylen, Galloperstraat 48, 8670 Koksijde | Verschijnt driemaandelijks | oktober - november - december | 11de jaargang nr. 2

Afgeftelokaal: Gent X
P913985 - BC31649

de Sprokkel

de Sprokkel | 11de jaargang nr2
oktober – november – december 2022
Verschijnt driemaandelijks
Verantwoordelijke uitgever: Marc Van Muylen
erkeningsnummer: P913985
PB nummer: BC31649
Vrijzinnig Huis Koksijde
Galopperstraat 48
8670 Koksijde
M 0498 56 61 30

Contactadres Vrijzinnig huis Koksijde

Voorzitter: Joeri Stekelorum
T 058 52 08 94
vrijzinnighuiskoksijde@gmail.com
www.vrijzinnighuiskoksijde.be

kernredactie

Nele Deblauwe
Lieve De Cuyper
André Laveyne
Marc Mortier
Marc Van Muylen

droegen ook bij aan dit nummer

Robert Claes
Eddy Deboyser
Hilke Desmedt
Dirk Geldof
Els Heytens
Stefan Hungenaert
HV-nationaal
Eric Lanckweert
Mehdi Maréchal
Greta Raeymakers
Joeri Stekelorum
Bernard Van den Haute

Bericht aan de lezers en de auteurs

Dit tijdschrift wordt gratis verspreid binnen de vrijzinnig humanistische gemeenschap regio Westhoek Noord. Wens je dit tijdschrift te ontvangen stuur dan je adresgegevens naar vrijzinnighuiskoksijde@gmail.com. Je gegevens worden, behoudens bezwaar, opgenomen in een bestand beheerd door het huisvandeMens Diksmuide en uitsluitend gebruikt voor de verspreiding van dit tijdschrift.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de door derden geleverde artikels. De kernredactie behoudt zich het recht om ingeleverde artikels te wijzigen, in samenspraak met de auteurs.

Inhoud

Editoriaal	2
Actueel	3
Column.....	4
Hoofdartikels	5-14
Jonkies	15
Activiteiten in de regio	16-18
HuisvandeMens	18-19
Lokale vereniging	19-24
Vorbije Feesten	25-27
Boekbespreking	28
In de kijker	29-30
Gedicht	30

Editoriaal

Dag vrijzinnige vrienden,

Nu we de pauzeknop van de – schitterende en zonnige – zomer hebben uitgezet, is het opnieuw tijd voor een meer actieve periode. Onze nieuwe zomerterras in het Vrijzinnig Huis Koksijde was trouwens een schot in de roos. Tevreden bezoekers zijn er de getuige van. Met een woord van dank voor de vrijwilligers die ook deze zomer iedereen in de watten zijn blijven leggen.

Dit najaar zorgen onze lidverenigingen opnieuw voor een mooi aanbod aan gevarieerde activiteiten in ons Vrijzinnig Huis. Met het HuisvandeMens Koksijde hebben we trouwens een nieuwe, enthousiaste actor in huis. Naast de morele dienstverlening, die ondertussen sterker is uitgebouwd en aan bekendheid wint in onze regio, wordt ook breder gedacht. Zo is er bijvoorbeeld de informatienamiddag over levenseinde, successieplanning en zorgvolmacht. Met de zaalshow van publiekstrekker illusionist Gili in het cc CasinoKoksijde, willen we o.a. het HuisvandeMens Koksijde en ons Vrijzinnig Huis meer bekendheid geven naar een ruimer publiek. En tonen we meteen ons solidaire hart: de integrale opbrengst gaat naar Villa Rozerood in De Panne. In deze Sprokkel vind je een overzicht van alle geplande activiteiten. Wil je maandelijks op de hoogte gehouden worden van onze activiteiten en alle nieuwsjes uit het Vrijzinnig Huis Koksijde, dan raad ik je onze e-nieuwsbrief aan. Je ontvangt die nog niet? Hieronder vind je de link.

Het thema van deze Sprokkel is *Diversiteit en burgerschap*. Een thema dat bijzonder goed aansluit bij ons vrijzinnig-humanistisch gedachtengoed. Elk van ons is uniek én gelijkwaardig. Aan elk van ons ook om deze waarde uit te dragen. Diversiteit maakt het leven trouwens boeiend. Het verrijkt onze ervaringen en scherpt onze visie op de samenleving aan. Ontdek het zelf in de gevarieerde bijdragen van deze Sprokkel.

Met vrijzinnige groet

Joeri Stekelorum
voorzitter Vrijzinnig Huis Koksijde

De schoonheid van de kosmos wordt niet alleen
gegeven door eenheid in verscheidenheid, maar ook door
verscheidenheid in eenheid.
(Umberto Eco)

Intekenen op onze maandelijkse digitale nieuwsbrief?

www.vrijzinnigwestvlaanderen.be/intekenen-nieuwsbrief

Alle actualiteit (activiteiten, verslagen lezingen, foto's activiteiten)
ook op onze website: www.vrijzinnighuiskoksijde.be

Word fan van Vrijzinnig Huis Koksijde op facebook!
www.facebook.com/vrijzinnighuiskoksijde

HuisvandeMens Koksijde opgericht en officieel geopend op 18 juni

(vnr.): Bob Rossel (ere-voorzitter Vrijzinnig Huis Koksijde), Els Heytens (vrijzinnig humanistisch consulent regio Koksijde), schepen Dirk Dawyndt, Anne-France Ketelaer (algemeen directeur deMens.nu), Marc Van Muylem (ere-voorzitter Vrijzinnig Huis Koksijde), schepen Ivan Vancayseele, Peter Vanthuyne (directeur huizenvandeMens West-Vlaanderen) en Niels Callier (voorzitter IMD West-Vlaanderen). Afwezig wegens ziekte: Joeri Stekelorum (voorzitter Vrijzinnig Huis Koksijde)

Het huisvandeMens heeft voortaan een vaste stek in het Vrijzinnig Huis Koksijde. Een vaste consulent staat in voor persoonlijke diensten als vrijzinnige ceremonies en een luisterend oor. Regelmatig zal het huisvandeMens ook workshops, voordrachten en andere activiteiten organiseren in Koksijde. Dat is op een officiële en feestelijke wijze kenbaar gemaakt op 18 juni in aanwezigheid van o.a. de burgemeester van Koksijde en de algemeen directeur van deMens.nu.

De oprichting van een huisvandeMens in Koksijde zorgt voor meer lokale verankering van de dienstverlening. Er is een huisvandeMens in Ieper en ook in Diksmuide maar voor bewoners van Koksijde is de stap naar deze plaatsen niet zo gauw gezet door de afstand. HuisvandeMens Koksijde is niet doorlopend open tijdens de kantooruren zoals de huizenvandeMens elders in (West-)Vlaanderen, je kan enkel op afspraak langskomen.

Trefdag West-Vlaamse Vrijzinnige Centra 2022

68 deelnemers vanuit de West-Vlaamse vrijzinnige centra genoten op zaterdag 20 augustus van een geslaagde ontmoetingsdag in Oostende.

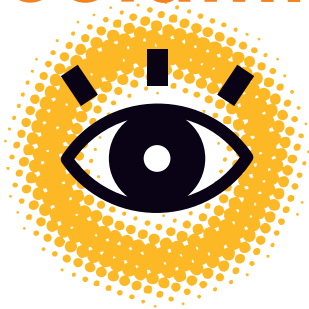
Er waren keuzeactiviteiten voorzien in de voor- en namiddag, met voor elk wat wils. Bezoek aan het vernieuwde Ensorhuis met wandeling, een havenrondvaart, streetart fietstocht, workshop gietklei, Hugo Claus wandeling en ontdekking van de polders met paard en kar. Zo konden de deelnemers vanuit de verschillende windhoeken van de provincie de stad Oostende beter leren kennen.

Spijs en drank mochten niet ontbreken, zo konden de deelnemers genieten van koffiekoeken 's morgens, vers gebakken visjes op de middag en een aperitief in de Velodroom -de locatie van de zomerwerking van De Kim- gevolgd door een BBQ 's avonds in De Geuzetorre.

West-Vlaanderen telt 11 vrijzinnige ontmoetingscentra, waarvan 2 gevestigd in Oostende: het Vrijzinnig Jongerenontmoetingscentrum (VJOC) De Kim in de Langestraat 44A en het Vrijzinnig Laïciserend Centrum (VLC) De Geuzetorre gelegen aan de Kazernelaan 1. Elk jaar wordt er een ontmoetingsdag georganiseerd voor de vrijwillige bestuurders en personeelsleden van de centra, onder de coördinatie van de koepel van West-Vlaamse vrijzinnige centra. Telkens is één van de centra verantwoordelijk voor de organisatie, dit jaar was dat VJOC De Kim. De trefdag vond zo plaats in Oostende met als uitvalsbasis VLC De Geuzetorre.

De vrijzinnige ontmoetingscentra willen regionale plaatsen van ontmoeting en uitwisseling zijn. Er is een ruim aanbod aan activiteiten in de centra, ofwel aangeboden door het centrum zelf of door lokale vrijzinnige organisaties die gebruik maken van de centrumfaciliteiten. Een jaarlijkse ontmoetingsdag draagt bij aan de teamgeest, laat toe ervaringen uit te wisselen en elkaar te inspireren, zodat er verder kan gebouwd worden aan een kwalitatief aanbod voor de leden maar evengoed ten aanzien van een ruim publiek.

De kijk van ... Stephan

Diversiteit en burgerschap, allebei woorden die in menig maatschappelijke discussies met de regelmaat van de klok opduiken. Al ongeveer even vaak wordt er naast elkaar gepraat, want wat is diversiteit of burgerschap nu eigenlijk? We denken al vlug als mensen met een bepaald kleurtje of met een zekere religie vertegenwoordigd zijn binnen een bepaalde groep – bijvoorbeeld onder de medestudenten of collega's – we op het goede spoor zitten. Ook de politieke wereld speelt hierop in. Op heel wat kieslijsten zien we mensen met vreemde achtergrond hun kans wagen en ons vooral proberen te overtuigen dat er binnen die partij plaats voor iedereen is. Best markant, of is het eerder schijnheilig, voor een land dat minder dan drie jaar terug zijn eerste vrouwelijke premier nog moest leren kennen. Als je er al niet in slaagt om de helft van de bevolking een even luide stem te geven in het politieke debat, zouden we misschien maar beter onze verwachtingen bescheiden houden. Het stemt me kritisch en wantrouwig en ik stel me de vraag of hun diversiteit niet eerder een holle marketingstrategie is, gespijsd met de nodige schaamlapjes. Dit zonder enig cynisme.

Komt daarbij dat er van de dagen geschreeuwd wordt dat problemen pas ontstaan als niet iedereen zich aanpast en dus niet getuigt van goed burgerschap. Goed burgerschap en zeker het gebrek eraan, is de toverformule geworden om toch maar te blijven kunnen stigmatiseren. Terwijl diversiteit in de eerste plaats wil zeggen dat elkeen, ongeacht kleur, religie, afkomst, financiële mogelijkheden, geslacht, geaardheid, beperking, rang of stand als evenwaardig behandeld moet worden, moet er toch in de pas gelopen worden en kent de diversiteit plots haar limieten. Je mag dan wel zijn wie je bent, maar, het liefst hebben we dat je je omvormt tot een voorbeeldig en vooral hardwerkende in ons kraam passende traditionele medeburger. Je mag best zwart zijn, maar als je betoogt tegen racisme getuigt dit niet van goed burgerschap. Oh wee als je ons herinnert aan

ons koloniaal verleden, of aan een paar standbeelden. Dan heb je geen respect voor onze geschiedenis(vervalsing) en ben je volstrekt geen goede burger. We zijn voor het homohuwelijk, maar als op de pride een aftandse zonnebankbruine niet pseudowulps opduikt in boa's en veren in een lakleren onderbroek zijn we gedegouteerd, spreken we er schande van en polariseren, terwijl het gewoon een feest van diversiteit zou moeten zijn en niemand verplicht wordt het te aanschouwen. Zelfs als je het absoluut maar niets vindt, wie weet zelfs enige walging bij je oproept, het is een enorm voorrecht te leven in een land waar het kan. Landen waar dat soort taferelen verboden zijn, daar wil je

**We zijn voor het homohuwelijk,
maar als op de pride een
aftandse zonnebankbruine
niet pseudowulps opduikt
in boa's en veren in een
lakleren onderbroek zijn we
gedegouteerd, spreken we er
schande van en polariseren,
terwijl het gewoon een feest van
diversiteit zou moeten zijn en
niemand verplicht wordt het te
aanschouwen.**

niet in wonen. Daarom juist dat diversiteit zo belangrijk is, zonder dat daar vereisten over goed burgerschap aan gekoppeld worden. Natuurlijk gelden wetten en regels voor iedereen, maar moet een overheid ons opleggen welke literatuur en (Vlaamse) muziek belangrijk te vinden? Dat we ons zowaar fier moeten voelen Vlaming te zijn? Fierheid om iets waar je geen betrokkenheid in had, het blijft een bizar gegeven. Of wat te denken van het klimaatprobleem? Is het goed burgerschap om vooral politici te laten doen met als resultaat dat we ons in een ongeziene ramp aan het storten zijn? Er zijn tijden geweest waar goed burgerschap gelijk stond aan Joden verklikken, of je mond houden

over kindermisbruik. Goed burgerschap is en blijft een bijzonder subjectief begrip. Waar sommigen diversiteit toelaten als het maar gepaard gaat met goed burgerschap, is diversiteit juist de garantie dat goed burgerschap maar moeilijk misbruikt kan worden en de vlag de lading dekt. Goed burgerschap heeft te maken met respect voor en bezorgdheid rond je medemens, niet met het volgen van allerlei absurde conventietjes en prietpraat die maar tot doel hebben je te kneden naar het beeld van wie ze oplegt. Een belangrijke nuance.

Stefan Hungenaert

Burgerschap in tijden van superdiversiteit

Voorbij het wij-zij-denken

De Westhoek is één van de minst diverse regio's in Vlaanderen als het gaat over etnisch-culturele diversiteit. Dat leert de Atlas Superdiversiteit die dit najaar verschijnt. Maar die diversiteit verschilt sterk tussen steden en gemeenten. Zo heeft één op vier Oostendenaren vandaag al een migratie-achtergrond en huisvest de kuststad ondertussen ruim 135 verschillende nationaliteiten.

Op steeds meer plekken in Vlaanderen leven we in superdiverse contexten. Superdiversiteit wordt geleidelijk het nieuwe normaal. Nadenken over burgerschap anno 2022 betekent dan ook nadenken over burgerschap in een superdiverse samenleving. Dat ligt soms gevoelig, zeker in tijden van polarisering, waarbij politici en opiniemakers het wij-zij-denken voortdurend aanpoken. Religie – en dan vooral de islam – wordt daarbij vaak als breuklijn gebruikt, en niet alleen meer door extreem-rechts. Steeds vaker worden ook Verlichtingswaarden misbruikt om mensenrechten te ontzeggen of om discriminatie te legitimeren.

Nu de 21ste eeuw een eeuw van superdiversiteit wordt, is het belangrijk om stil te staan bij de vraag wat die superdiversiteit is en hoe we er mee om moeten gaan. Waarom dwingt de superdiverse realiteit ons om het stereotype wij-zij-denken achter ons te laten? Hoe zetten we stappen vooruit wanneer door vanuit de Verlichtingswaarden werk te maken van een actief pluralisme, dat verschillen niet wil weggommen, maar juist erkennen?

Superdiversiteit als nieuw concept

Superdiversiteit is géén synoniem van een multiculturele samenleving of van 'diversiteit'. Het is een nieuw concept én een nieuwe manier van kijken om een nieuwe realiteit te (h)erkennen en om er beter mee te kunnen omgaan. Steven Vertovec gebruikte het als eerste om de diversiteit in Londen anno 2007 te beschrijven.

Wat is dan nieuw? Het eenvoudigste lijkt de **kwantitatieve transitie**: West-Europese landen kennen een sterke toename van de etnisch-culturele diversiteit, zeker de laatste drie decennia. We werden immigratie-samenlevingen. Het actief aantrekken van gastarbeiders in de jaren '50 en '60 leidde tot volgmigratie. Na de val van de Muur, de uitbreiding van de Europese Unie en de globalisering nam de migratie toe én verbreedde het aantal landen van oorsprong sterk.

De etnische diversiteit groeit vandaag in heel het land, maar het sterkst in de steden. Grote steden in Europa worden **majority-minority-cities**: steden waar de meerderheid van de stadsbewoners een migratie-achtergrond heeft. Dat is vandaag al in Brussel, Antwerpen, Vilvoorde of Genk.

De toename van de diversiteit komt niet alleen door nieuwe migratie of vluchtelingen. De diversiteit groeit ook door het demografisch profiel van onze bevolking. De oudste inwoners zijn bijna uitsluitend autochtonen, waar in steden als Brussel of Antwerpen vandaag meer dan twee op

drie van de jongeren een migratie-achtergrond hebben. De oudste leeftijdsgroepen zullen de volgende decennia wegvallen door sterfte. De kinderen en jongeren met een migratie-achtergrond in de steden vandaag worden de ouders van morgen en de voornaamste motor achter de kwantitatieve transitie naar superdiversiteit.

De diversiteit wordt diverser

Veel belangrijker is de **kwalitatieve transitie**. Superdiversiteit gaat over de **toenemende diversiteit in de diversiteit**. Migratie in de 21ste eeuw komt uit een veel grotere aantal landen van herkomst. Er zijn meer nationaliteiten en er worden meer verschillende talen gesproken. Ook de diversiteit aan religieuze of levensbeschouwelijke achtergronden groeit, waarbij het om meer levensbeschouwingen gaat dan de bijna obsessie rond de islam.

Verschillen binnen gemeenschappen groeien ook, en worden vaak belangrijker dan verschillen tussen gemeenschappen. Denken we maar aan verschillen tussen eerste, tweede, derde of vierde generatie, tussen hoog- en laagopgeleiden, rijkere en armeren, werkenden en werklozen, ouderen en jongeren, praktiserende gelovigen of ongelovigen, ...

De lens van superdiversiteit helpt ons om deze groeiende

differentiatie te zien en voorbij culturele stereotypen te kijken. Dé Vlaming bestaat (gelukkig) niet: tussen bezoekers van de IJzerbedevaart, Pukkelpop, Manifesta of Tomorrowland bestaan er enige verschillen. Evenmin bestaat dé Waal, dé Nederlander, dé migrant, dé Marokkaan, dé moslim, dé Afrikaan of dé Syrische vluchteling. Ook al delen mensen een land van herkomst, een taal, een cultuur of een geloof: het maakt hen niet tot stereotypen van een cultuur of geloof.

Superdiversiteit als het nieuwe normaal

Ten slotte gaat superdiversiteit over langzame en soms moeizame processen van **normalisering van diversiteit**. Anno 2022 gaat het op vele plaatsen niet langer over minderheden die de uitzondering zijn in een witte samenleving. In de steden, in scholen, in wijken, op markten en in winkelstraten, in sportploegen, in ziekenhuizen of bij sociale voorzieningen is diversiteit niet langer de uitzondering. Leven en werken in diversiteit is er de dagelijkse realiteit.

Die normalisering gaat met vallen en opstaan. Negatieve ervaringen met 'vreemdelingen' of ervaringen met racisme, discriminatie, uitsluiting of hoofddoekverboden keren processen van normalisering om. Ze versterken het wij-zij-denken soms opnieuw. Ook door politieke conflicten, oorlogen, terreuraanslagen of haatcampagnes van sommige politici kunnen spanningen tussen gemeenschappen oplopen. Maar ook al verloopt het demografisch proces van normalisering van superdiversiteit soms als een processie van Echternach, het is onafwendbaar.

Burgerschap in superdiversiteit

Het gaat vandaag dan ook niet langer over de vraag of we dit willen, of we voor-of-tegen de multiculturele samenleving zijn. De enige zinvolle vraag anno 2022 is hoe we met deze realiteit omgaan, in heel de samenleving, of in specifieke settings als scholen, ziekenhuizen, bedrijven, media, of binnen de georganiseerde vrijzinnigheid.

De cruciale vraag is voor welke bril we kiezen. Gebruiken we een wij-zij-bril, die mensen op verschil aanspreekt en blijft aanspreken, en die al snel leidt tot veralgemeningen, culturalisering en polarisatie? Of proberen we dat stereotyperende wij-zij-denken achter ons te laten en kiezen we voor verbinding en respectvol samenleven in contexten van verschil?

De context van superdiversiteit nodigt ons dus uit om het stereotyperend wij-zij-denken te overstijgen. Het benadert én erkent de ander als individu, en niet alleen als lid van een bepaalde groep of een gemeenschap, laat staan als vertegenwoordiger van héél die groep. Het (h)erkennen van

meervoudige identiteiten is daarbij cruciaal. Superdiversiteit attendeert ons op die meervoudigheid en complexiteit.

Die bril waardoor we kijken heeft ook impact in ons denken over burgerschap. Burgerschap is geen statisch begrip, maar krijgt steeds opnieuw invulling door de burgers in een bepaald tijdsgewricht en in een bepaalde samenlevingscontext. In een superdiverse Belgische samenleving heeft één op drie landgenoten vandaag een migratie-achtergrond. Deze landgenoten geven even goed mee invulling aan wat burgerschap vandaag is. Samen en in dialoog zoeken naar eigentijdse vormen van burgerschap, naar wat ons verbindt of kan verbinden over verschillen heen, dat is dan ook de uitdaging. Dat doe je niet door statements te poneren over de ander, maar door in dialoog te gaan, vanuit een open, respectvolle, nabije en uitnodigende basishouding.

Van neutraliteit naar actief pluralisme

Omgaan met superdiversiteit vereist dan ook een actief pluralisme als basishouding. Mensen maken deel uit van verschillende culturen. Ze hangen uiteenlopende levensbeschouwelijke of politieke stromingen aan. Actief pluralisme is een open en kritische houding die vertrekt van de – voor sommigen gevoelige – vaststelling dat je nooit neutraal kunt zijn.

Het oude debat over pluralisme ging over een levensbeschouwelijke neutraliteit tegenover een dominante katholieke zuil in de samenleving. De oude opdeling tussen katholiek versus vrijzinnig of pluralistisch is vandaag vaak nog relevant bij ethische kwesties, maar mist steeds vaker relevantie als het gaat om etnisch-culturele diversiteit. De lang nagestreefde of afgedwongen neutraliteit dreigt in een superdiverse samenleving net mensen in kwetsbare posities uit te sluiten van mensenrechten, en (h)erkent hun leefwereld onvoldoende.

Actief pluralisme vertrekt vanuit de (h)erkenning van verschillen. Daarbij erkent men ook het bestaansrecht van andere levensbeschouwingen. Men kan de rol van levensbeschouwing als kracht zien, maar waar nodig ook als drempel bespreekbaar stellen, in een dialoog die vertrekt van een grondhouding van erkenning.

Dat botst soms, of ligt minstens gevoelig. Het transitieproces naar superdiversiteit voor velen ook een verwerkingsproces, waarmee we als samenleving nog niet klaar zijn. Maar zoals bij ieder verwerkingsproces heeft het geen zin om zich vast te klampen aan het verleden. Net dat doen diegenen die het vermeende einde van de multiculturaliteit of het mislukken van 'dé' integratie verkondigen. Te gemakkelijk vermommen cultuurpessimisten zich vandaag als zogenaamde verlichtingsdenkers die de vermeende teloorgang van de

westerse cultuur of beschaving verkondigen vanuit een dogmatisch wit superioriteitsgevoel.

Van 'voor' naar 'met' en 'door'

Eigen aan een superdiverse samenleving is ook dat de stem van landgenoten met een migratie-achtergrond luider weerklinkt. Of juist: de veelheid aan stemmen, die de diversiteit in de diversiteit weerspiegelen. In kranten en columns, op sociale media of op televisie: steeds vaker nemen landgenoten met een migratie-achtergrond het woord. Van theater-, film en televisiemakers over sportlui, bedrijfsleiders, politici en academici tot gedegen jeugd-, welzijns of gezondheidswerkers: steeds meer landgenoten met een migratie-achtergrond nemen zichtbare en leidinggevende posities in deze samenleving in. Zo stellen vragen, bij voor velen onzichtbare witte privileges. Ze klagen vormen van racisme aan, maar ook vaak onbedoelde micro-agressies. Ze bepleiten een dekolonisering van ons denken, ook als het gaat over Verlichtingsdenkers die vroeger (en soms ook vandaag) worstelen met de gelijkwaardigheid van alle mensen.

Superdiversiteit gaat in de 21ste eeuw dan ook niet langer over beleid, hulpverlening of onderwijs 'voor' migranten of minderheden. Superdiversiteit krijgt vorm door en met hen, in dialoog én in conflict. Voorbij wij-en-zij ontstaan zo vormen van 'samen': samen vorm geven aan deze samenleving, aan beleid, onderwijs of hulpverlening, van zelforganisaties tot interculturele teams. Zo wordt superdiversiteit in Vlaanderen niet alleen een realiteit die we stilaan (h)erkennen, maar die we geleidelijk ook samen moeten vormgeven, met vallen en opstaan. Samen burgerschap opnemen, en samen vormgeven. Een grondige interculturalisering van organisaties, naar werking, standpunten, personeelsbestand en vrijwilligerswerking, is daarbij cruciaal. Dat geldt ook voor de georganiseerde vrijzinnigheid, die anno 2022 evenmin een wit eiland in een superdiverse samenleving kan blijven.

Dirk Geldof

Bio

Prof. Dr. Dirk Geldof is deeltijds hoogleraar aan de Faculteit Ontwerpwetenschappen (UA) en senior-onderzoeker bij het Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee). Hij publiceerde 'Superdiversiteit. Hoe migratie onze samenleving verandert' (3de herziene uitgave 2019) en is co-auteur van 'Kind zijn in een asielcentrum' (ACCO, 2022).

Zie www.acco.be/superdiversiteit

Diversiteit in het Humanistisch Verbond: visie en werking

Een visie op diversiteit en samenleven

Elke mens is gelijkwaardig en uniek: een samensmelting van culturele invloeden, fysieke en sociaaleconomische kenmerken en vele andere persoonlijke eigenschappen. Ongeacht al onze verschillen, zijn we samen mens. Elke samenleving wordt gekenmerkt door diversiteit. Onze visie op diversiteit is daarmee ook een visie op samenleven.

Samen

Humanisten willen een goed en betekenisvol leven voor ieder individu bevorderen. Het Humanistisch Verbond houdt zich dan ook nadrukkelijk bezig met de vraag hoe we samen vorm kunnen geven aan een eerlijke, duurzame en solidaire samenleving waarin iedereen ongeacht herkomst, culturele achtergrond, levensbeschouwing, leeftijd, opleiding, inkomen, geslacht, gender of seksuele voorkeur gelijkwaardig is en zichzelf kan zijn. We denken dat een geseculariseerde en democratische rechtsstaat daar de beste kansen toe biedt. Want uitgerekend door de neutraliteit van onze staat hoeven mensen zelf niet neutraal te zijn. Ze hebben het recht om te geloven of niet te geloven en kunnen in alle vrijheid hun waarden, idealen en overtuigingen uiten. Mensen mogen denken, geloven, zeggen en doen wat ze willen zolang dit gebeurt binnen het juridisch-democratische kader van onze samenleving. Daarnaast kan niemand de vrije meningsuiting alleen voor zichzelf claimen. Wederkerigheid of wederzijds respect voor ieders vrijheid is een basisvoorwaarde voor de leefbaarheid van ons samenlevingsmodel.

Superdiversiteit

Samenleven met verschillen en er samen het beste van maken, is een uitdaging die alsmaar groter lijkt te worden. Door globalisering en grootschalige immigratie is onze samenleving op relatief korte tijd enorm divers geworden. Verschillen binnen gemeenschappen worden zelfs groter dan verschillen tussen gemeenschappen. Ook nieuwkomers hebben erg uiteenlopende profielen en verschillen sterk op het vlak van bijvoorbeeld opleidingsniveau of levensbeschouwing ook al delen ze eenzelfde land van herkomst, cultuur of taal. De complexiteit van de hedendaagse

migratiesamenleving wordt steeds vaker omschreven met de term superdiversiteit: een realiteit waar we niet omheen kunnen en waarmee we moeten leren omgaan.

Wat bindt mensen?

De vraag hoe samenleven in diversiteit mogelijk is, impliceert ook de vraag wat mensen bindt met al hun verschillende achtergronden, meningen en waarden. Overall zullen we tussen individuele mensen alsmaar meer verschillen aantreffen. Maar ook overeenkomsten, want niemand kan gereduceerd worden tot één aspect van zijn of haar identiteit. Niemand is bijvoorbeeld alleen maar een Belg, een vrijzinnige, een moslim, een vrouw, een Waal, een zwarte, een hetero, een langdurig zieke, een vluchteling, een transseksueel of een ingenieur. We behoren allemaal tot verschillende gemeenschappen, groepen en/of (sub)culturen, want iedere unieke identiteit is tegelijk een meervoudige identiteit: een samenstelling van vele elementen in een cocktail die voor iedereen anders is en voort- durend evolueert door nieuwe ervaringen en binnen verschillende contexten.

Ruimte voor verschil

Dat vraagt om een samenleving die voldoende ruimte voor verschil toelaat en diversiteit niet vanzelf als bedreiging ziet; een samenleving waarin mensen kritiek kunnen leveren op aspecten van de culturen en verschillende groepen waartoe ze behoren. Mensen moeten van mening kunnen verschillen en het zelfs fundamenteel oneens kunnen zijn met elkaar. Door frictie kunnen nieuwe (gedeelde) inzichten en verbindingen ontstaan. Want mensen wiens ideologieën en opvattingen tegenover elkaar staan, hebben ook altijd dingen gemeen. Debat kan niet zonder wederzijds respect en erkenning van elkaars menswaardigheid. Anders wordt het gevaarlijk en ontstaat wij-zijdenken wat tot verdeeldheid en uitsluiting kan leiden.

Actief pluralistisch

Kunnen omgaan met (mening) verschillen vraagt om moed, kritische (zelf)reflectie, nieuwsgierigheid, openheid, tolerantie en bereidheid tot nuance. Het Humanistisch Verbond wil die eigenschappen en vaardigheden dan ook zoveel mogelijk helpen bevorderen en

aanscherpen, ook binnen onze eigen organisatie. Daarom komen we bijvoorbeeld ook op voor democratisch en pluralistisch onderwijs dat (jonge) mensen vormt tot zelfstandige en kritische burgers die op een solidaire manier kunnen deelnemen aan de complexe en superdiverse samenleving. We gaan als organisatie zelf constructief om met de diversiteit in onze samenleving. Vanuit een actief pluralistische houding zetten we in op samenwerking, ontmoeting, debat en dialoog, met en tussen mensen en actoren van zowel binnen als buiten de georganiseerde vrijzinnigheid. We ontwikkelen diverse praktijken waarbij mensen met verschillende achtergrond en opvattingen van elkaar leren, met elkaar delen en met verschil omgaan. Daarbij vormen de mensenrechten en idealen van de Verlichting ons referentie- én handelingskader.

Onder druk

Humanisten verdedigen wereldwijd de mensenrechten en staan op de bres voor vrijheid, gelijkheid en solidariteit. We bepleiten een mens- waardig migratie- en vluchtelingenbeleid want alle mensen hebben recht op een veilige plek en toekomstperspectief. Maar mensen die door de globalisering en fel toegenomen diversiteit ongerust of onzeker zijn geworden, nemen we ook serieus. Veel mensen denken dat de leefbaarheid van de samenleving onder druk staat of zien hun manier van leven bedreigd. Anderen wijzen op discriminatie, racisme, islamofobie en een alsmaar toenemend wij-zijdenken. Veel vluchtelingen komen bovendien uit landen waar grove schendingen op de mensenrechten gebeuren en waar het concept 'democratie' onbestaande is of op een andere manier wordt ingevuld. Mensen zijn bang dat opvattingen van nieuwkomers niet compatibel zijn met de normen en waarden van ons samenlevingsmodel. Daar komt bij dat het religieus geweld in naam van de islam velen doet vrezen voor oprukkend islamisme en 'herconfessionalisering' en daarmee ook voor het einde van lang bevochten rechten en vrijheden binnen onze democratische rechtsstaat.

Kwetsbaar

Als humanisten begrijpen wij die bezorgdheden en onzekerheden, want onze vrije en open samenleving is kwetsbaar. Maar dat is ze ook zonder superdiversiteit of vluchtelingencrisis.

In vergelijking met veel andere landen en gebieden in de wereld doet ons land het erg goed op het vlak van rechten en vrijheden. De afschaffing van de doodstraf, het recht op abortus, de mogelijkheid op euthanasie en het homohuwelijk konden worden verwezenlijkt dankzij onze geseculariseerde en op waarden van de Verlichting

gebaseerde democratische rechtsstaat.

Maar ondanks de grote vooruitgang die onze samenleving min of meer recent boekte op het vlak van gelijke rechten, ontwikkelingskansen en vrijheden, moeten we alert blijven. Wereld- wijd worden we geconfronteerd met toenemende ongelijkheid. Ook in ons land neemt armoede toe en wordt de kloof tussen arm en rijk groter. En als het op vrouwenrechten aankomt, maakte onder meer # metoo erg duidelijk dat in onze samenleving en (ook) onder de 'autochtone' bevolking nog heel wat werk aan de winkel is. Verder zijn we terecht trots op de aanvaarding van holebi's en transgenders. Maar hier komen we eveneens van ver, pas in 1990 schrapte de Wereldgezondheidsorganisatie homoseksualiteit van de lijst van geestesziekten. De haat tegen seksuele minderheden is evenwel nog lang de wereld niet uit. Ook in onze samenleving er- varen holebi's nog steeds homonegativiteit en worden ze regelmatig slachtoffer van homofoob geweld.

Virtuele veiligheid

Waarden en verworvenheden die velen vandaag vanzelfsprekend vinden, zijn en blijven fragiel. Ze worden lang niet alleen van buitenaf – bij- voorbeeld door terrorisme, dogmatische ideologieën en autoritaire regimes – bedreigd. Ondernijning gebeurt ook van binnenuit, bijvoorbeeld door media en politici die inspelen op de angst van de burger voor het vreemde. Het is ook opvallend dat binnen het vluchtelingenbeleid de mensenrechten maar weinig aandacht krijgen. De focus ligt immers op het afsluiten van grenzen en de strijd tegen terrorisme waarbij rechten en vrijheden van individuen worden opgeofferd voor een virtuele veiligheid. Zo wordt bijvoorbeeld etnische profilering door de politie meer en meer vanzelfsprekend terwijl het een vorm van discriminatie is en daarom in strijd is met de mensenrechten. De huidige maatschappelijke veranderingsprocessen en identiteitsvraagstukken zijn enorm ingewikkeld en vragen om correcte duidingen een verantwoordelijke aanpak. Maar wetenschappelijk onderbouwde en genuanceerde analyses lijken alsmaar minder ter zake. In de plaats komen 'fake news', stemmingmakerij, feitenvrije discussies en post-waarheid politiek. Steeds vaker staan mensen tegenover elkaar, worden verschillen uitvergroot en steekt polarisatie de kop op. Wie genuanceerd schrijft of spreekt over de diverse samenleving wordt cultuurrelativisme verweten of wordt weggezet als naïef, politiek correct, of te laf om 'de dingen' te benoemen. Wie kritiek op aspecten van de islam heeft, is dan weer racist of 'islamofob' en wie handelt uit medemenselijkheid en het voor nieuwkomers opneemt, is een 'Gutmensch' die de sociale zekerheid uitholt.

De manier waarop vandaag het debat rond migratie,

diversiteit en samenleven wordt gevoerd, is problematisch en vreet aan de stabiliteit van onze samenleving. Ondertussen blijven armoede en ongelijkheid een belangrijk oorzaak van migratie wereldwijd toenemen, ook in België. In plaats van mee te werken aan oplossingen voor deze vraagstukken op wereldniveau, reduceren populistische complexe problemen en creëren ze een vijandbeeld dat nieuwkomers en vluchtelingen voorstelt als de oorzaak van alle problemen waar onze samenleving mee worstelt. Ze maken breuklijnen dieper en zaaien angst en verdeeldheid. Wie alleen maar angst en wantrouwen voor 'de ander' voelt, is zijn vrijheid kwijt.

Wij, zij, samen

De aandacht voor diversiteit en interculturaliteit doorheen onze werking vertaalde zich de voorbije jaren steeds meer naar activiteiten en projecten met een sterke focus op samenwerking met diverse partners en het bereiken van een bredere en diverse doelgroep. Daarmee willen we 'het leren óver diversiteit' en de kleine of korte ontmoeting met 'de ander' overstijgen. We werken permanent aan de verbreding en verdieping van ons netwerk en gaan daarbij op zoek naar duurzame en structurele samenwerkingsverbanden.

We ontwikkelen in toenemende mate praktijken waarin mensen met diverse achtergronden ook echt samen dingen kunnen doen, met mekaar in gesprek gaan en elkaar leren kennen. We hebben aandacht voor verschillende referentiekaders en willen andere mensen en groepen de kans geven om hun visie of hun verhaal te delen. We bouwen bruggen naar andere groepen en maken samen verhaal door de link te leggen met wat vandaag leeft. Het kan gaan over leuke en gezellige activiteiten zoals samen koken, eten of samen een solidariteitsactie op touw zetten. Maar evengoed een pittig debat waarin op een kritische manier dilemma's, tegenstellingen en conflicten aan de orde worden gesteld. Daar- mee creëren we ruimte waarin mensen, op voet van gelijkheid en met wederzijds respect, van mening kunnen verschillen en scheppen we de mogelijkheid om verschil tot uiting te brengen.

HV Nationaal

Sterk burgerschap leidt tot een gezonde democratie

We zijn misschien nog zo slecht niet

Stel je het je even voor. Ondanks al het deprimerende wereldnieuws geloof je er nog steeds in dat mensen van nature goed zijn, ook al gedragen zij zich niet steeds netjes. Je bent ervan overtuigd dat de meesten onder ons beschikken over positieve menselijke kwaliteiten zoals zin voor rechtvaardigheid, tolerantie, solidariteit, empathie, waarheidsliefde, moed, wijsheid, creativiteit, en nog vele andere. Je denkt zelfs dat de meeste mensen er op een of andere manier behoefte aan hebben om die positieve kwaliteiten te versterken en aan te wenden ten dienste van anderen en de gemeenschap. Wel, als je dergelijke optimistische maar ogenschijnlijk naïeve gedachten koestert ben je lang niet de enige. Sedert eeuwen leren we van tradities overal ter wereld, zowel van religieuze als van humanistische snit, dat de mens in wezen goed is, ernaar verlangt zijn potentieel te ontwikkelen en zich ten dienste te stellen van anderen. Lang geleden al hield de filosoof Jean Jacques Rousseau ons voor dat de mens van nature goed is, maar dat de maatschappelijke omstandigheden hem verderven. Humanistische psychologen zoals Maslow, Rogers en Fromm vertellen ons, op basis van hun ervaringen als therapeut en hun onderzoek, dat de diepste kern van de menselijke natuur positief van aard is. En vrij recent nog illustreert het grote succes van het boek van Rutger Bregman ("De meeste mensen deugen"), dat velen onder ons toch nog de stille hoop koesteren dat wij nog zo slecht niet zijn.

Een beroep doen op menselijke kwaliteiten

Laat ons even van dit positief mensbeeld vertrekken als het gaat over politieke besluitvorming. Dan is het misschien nog zo gek niet dat we gaan nadenken over de vraag hoe we die besluitvorming zo kunnen opvatten dat zo veel als mogelijk een beroep wordt gedaan op de positieve kwaliteiten van mensen. Meer zelfs: dat we nagaan of het mogelijk is om, juist door middel van die besluitvormingsprocessen, de positieve kwaliteiten van mensen verder te versterken. Dat is niet eens zo ver gezocht, want we leven in een tijd waarin burgers over tal van mogelijkheden beschikken om bij de politieke besluitvorming te worden betrokken. De participatieve democratie zit immers in de lift. Burgers kunnen op allerlei manieren hun mening uiten, met elkaar en met politici in gesprek gaan, samen zoeken naar de oplossing van problemen die ons allen aanbelangen. Tal van nieuwe participatiemethodes zagen het daglicht.

Denk maar aan wijkbudgetten, burgerbegrotingen, burgerpanels, digitale platformen waarop burgers allerlei voorstellen kunnen posten en met elkaar in gesprek gaan, adviesraden, en nog tal van andere. Via een brede waaier aan participatiemogelijkheden kunnen geëngageerde burgers hun zienswijze uiten of de handen uit de mouwen steken. De mogelijkheden zijn legio. Van wijk tot wereld. De democratie neemt nieuwe vormen aan. Dit opent mogelijkheden tot het ontwikkelen van burgerschapskwaliteiten.

De veelvormige politieke gemeenschap

De opkomst van de participatieve democratie brengt met zich mee dat we de term "politieke gemeenschap" (de "polis") veel breder mogen gaan opvatten. Lange tijd nam deze een uitsluitend formele, geïnstitutionaliseerde vorm aan, zoals een gemeente, de Vlaamse overheid, de federale overheid, de Europese Unie. Men kan de "polis" nu echter veel ruimer en informeler zien. Door mee te werken aan allerlei concrete projecten die op een of andere manier het algemeen belang raken of betrekking hebben op de wijze waarop zij als leden van de gemeenschap willen samenleven, construeren burgers evenzeer hun "polis". Of liever: vele polissen. Het uitwerken van een cultuurbeleidsplan, de vormgeving van een ruimtelijk infrastructuurproject, de aanleg van een park, de aanpassing van een gemeentelijk mobiliteitsplan of het creëren van een aantrekkelijke ontmoetingsplaats in de buurt kan men zien als concrete projecten. Rond elk van die projecten -men zou kunnen spreken van een "projectdemocratie"- ontstaat een tijdelijke "polis". Juist binnen dergelijke, doorgaans kleinschalige polissen kunnen burgers elkaar van mens tot mens ontmoeten, zich open stellen voor elkaar, leren van elkaar, proberen constructief omgaan met belangentegenstellingen en conflicten. Al die polissen zijn geschikte contexten om burgerschapskwaliteiten te ontwikkelen.

De band tussen innerlijk en uiterlijk

Juist het ontdekken, versterken en aanwenden van die burgerschapskwaliteiten is essentieel voor een vitale democratie. De kerngedachte daarbij is dat, als burgers handelen vanuit die kwaliteiten, dit ten goede komt aan de kwaliteit van de democratische besluitvorming en de daaruit voortvloeiende beslissingen. Dat is geen absurd idee. Is het

dan zo onzinnig om te denken dat wie put uit de in hem aanwezige kwaliteit rechtvaardigheid, wellicht rechtvaardig zal handelen en rechtvaardige beslissingen zal nastreven? Of dat wie een beroep doet op de moed en de solidariteit in zichzelf, moedig of solidair zal handelen? Er is een band tussen wie wij zijn als mens en hoe wij ons gedragen in de wereld. Onze “innerlijke” wereld is niet gescheiden van de “uiterlijke”, zichtbare wereld waarin wij van alles doen. Dat inzicht is helemaal niet zo nieuw of revolutionair. Het bestaat al sinds de oudheid. Daarom is het goed als we een visie gaan uitwerken waarbij we burgerschapskwaliteiten gaan zien als een voedingsbodem voor een gezonde democratie. En omgekeerd: dat we de democratie zo gaan opvatten dat zij erop gericht is burgerschapskwaliteiten te ontwikkelen. Een visie die beoogt de band tussen “innerlijk” en “uiterlijk” te versterken. Democratie begint immers bij onszelf. Goede democratische besluitvorming vindt haar wortels in ons hart en onze innerlijke wijsheid.

Methodes om de menselijkheid in elkaar te bevorderen

Het klinkt misschien allemaal een beetje te wollig, abstract en wereldvreemd. Nemen we daarom een concreet voorbeeld. Stel dat een gemeente een ruimtelijk ordeningsplan wil opmaken om te komen tot een nieuwe inrichting van een gebied aan de rand van de bebouwde kom. Er bevinden zich enkele woningen, volkstuinjes, een paar sportvelden, parkeerterreintjes, een stukje bos, het lokaal van een jeugdvereniging met een speelweide, enz. Het ligt allemaal wat kriskras door elkaar. De bestaande inrichting is zonder veel planning, op een organische manier, in een ver verleden ontstaan. Velen -maar niet iedereen- kunnen in zekere zin hun ding doen, maar van een oordeelkundige aanwending van de schaarse ruimte is niet echt sprake. Daarom organiseert de gemeente een participatieproces om tot een nieuw inrichtingsplan te komen. Dat verloopt erg stroef, omdat de meeste deelnemers willen vasthouden aan de bestaande situatie. Geen bewoner die eraan denkt zijn volkstuinje op te geven, geen sportvereniging die het ziet zitten dat haar terrein een andere bestemming zou krijgen, geen buurtbewoner die zijn auto 100 meter verderop wil parkeren. Tegelijk voelt iedereen wel aan dat het in het algemeen belang zou zijn om te komen tot een meer harmonische, goed doordachte ordening van het gebied. Maar daartoe komen vraagt van de deelnemers openheid voor de zienswijze en de beleving van anderen, de soepelheid om te veranderen, de creativiteit om bestaande manieren van denken te verlaten, de bereidheid om het ego te overstijgen, oog te hebben voor het algemeen belang, enz. Dat is niet gemakkelijk. Allerlei emoties zoals irritatie, ontgoocheling, angst (voor verandering), bemoeilijken dit. Vertekende percepties of tal van aannames over de ander of over de bestaande situatie,

maken het lastig om tot een gezamenlijke, door iedereen gedragen, als rechtvaardig aangevoelde beslissing te komen. En toch is het mogelijk. De praktijk bewijst dat burgers via onderling overleg kunnen leren van elkaar, begrip krijgen voor de zienswijze van de ander, bereid zijn om niet alleen te handelen vanuit het eigen belang, maar ook oog te hebben voor het algemeen belang. Zij kunnen, mits een goede ondersteuning, de sprong gaan maken van het “ik” naar het “ik en wij”. Eigenlijk zijn het juist de belangentegenstellingen, de moeilijkheden en zelfs de conflicten die hen de gelegenheid bieden om erop vooruit te gaan als mens en als burger. Om te groeien. Om hun kwaliteiten te ontdekken en te versterken.

Dat gaat niet vanzelf. Goede methodes die het proces ondersteunen zijn onontbeerlijk. Als het gaat om gesprekken is het wenselijk deze te laten faciliteren door professioneel geschoolde gespreksbegeleiders. Het wezenlijke doel is dan: dialoog begunstigen. Burgers die deelnemen aan een dialoog proberen hun mening niet direct op te leggen aan anderen, maar treden in een gezamenlijk zoek- en leerproces waarbij zij alle inzichten en meningen als waarde- en betekenisvol verwelkomen. Dialoog exploreert. Zij leidt tot wederzijds begrip, de bakermat van goede oplossingen. Door eerlijke gesprekken die ertoe doen kunnen mensen de menselijkheid in elkaar bevorderen.

Sterk burgerschap

De maatschappelijke uitdagingen zijn immens. Denk maar aan de vergrijzing, de kloof tussen arm en rijk, het klimaatprobleem, betaalbare energie, rechtvaardige fiscaliteit, betaalbare huisvesting, enz. Door een beroep te doen op het beste in onszelf, onze burgerschapskwaliteiten, zijn we in staat deze uitdagingen aan te gaan. Dankzij een goed uitgewerkte visie en de inzet van geschikte methodes kunnen we deze burgerschapskwaliteiten gaan ontdekken, ontwikkelen en aanwenden ten dienste van anderen en de gemeenschap. Dat is de essentie van mijn boek “Sterk burgerschap. Burgerschapskwaliteiten als voedingsbodem voor een bloeiende democratie”. We kunnen meer dan we denken. We zijn meer dan we lijken.

Eric Lanckswert, hoofddocent UHasselt en UGent

Flaptekst boek sterk burgerschap

We zijn meer dan we lijken. We kunnen meer dan we denken. Als mens en als burger. We beschikken over tal van kwaliteiten die we kunnen ontdekken, versterken en ten dienste stellen van de gemeenschap. Denk maar aan zin voor rechtvaardigheid, redelijkheid, solidariteit, creativiteit en nog vele andere. Deze burgerschapskwaliteiten dienen als voedingsbodem voor een bloeiende democratie. Omgekeerd is een gezonde democratie erop gericht die

burgerschapskwaliteiten te ontwikkelen, om zo te komen tot een sterk burgerschap. Moderne vormen van burgerparticipatie maken dit mogelijk. Sterk burgerschap laat ons toe de sprong te maken van het 'ik' naar het 'ik en wij'. Het stelt ons in staat om samen maatschappelijke uitdagingen aan te gaan.

De kracht van dit boek ligt in de veelzijdige benadering van burgerschap en democratie. Politieke inzichten, ethiek en wereldse spiritualiteit worden naadloos met elkaar verweven. Naast verfrissende beschouwingen omvat het boek talrijke praktische voorbeelden, uit Nederland en België.

Het boek is geschreven voor iedereen die zich interesseert voor democratische vernieuwing, burgerschap, burgerparticipatie en optimalisering van de politieke besluitvorming.

Prof. dr. Eric Lanckswert is hoofddocent aan de universiteiten van Hasselt en Gent. Hij promoveerde op een proefschrift over burgerparticipatie op het lokale bestuursniveau. Zijn onderzoek spitst zich daarop toe, evenals op vernieuwingen in de rechtspraak, toegepaste ethiek, en onderhandelen en bemiddelen.

Superdiversiteit: het einde van het categoriaal denken

Als we onze steden de dag van vandaag vergelijken met 50 jaar geleden kunnen we er niet meer omheen: de samenstelling van de bevolking is sterk veranderd. Verschillende migratiestromen hebben er de afgelopen decennia ervoor gezorgd dat zowel qua etnisch-culturele origine, godsdienst, taal etc., de diversiteit enorm is toegenomen. Hierdoor is de demografische en sociologische samenstelling van de bevolking in zowat alle grote urbane gebieden in het Westen bijzonder complex geworden. Immigratie is nu een proces dat talloze landen van herkomst telt en al evenveel motieven: van asiel tot tijdelijke tewerkstelling, zoals bij Oost-Europese bouwvakkers of Eurocraten in Brussel. Migranten zijn de dag van vandaag veel mobieler geworden en leven veel meer in netwerken dan in traditioneel gedefinieerde gemeenschappen. Dit is ook veel makkelijker dankzij de nieuwe technologieën: mobiele telefonie, internet, sociale media etc. waardoor ze overal ter wereld in quasi permanent contact kunnen blijven met hun familie en netwerk. Dat betekent ook dat ze voor hun sociaal leven veel minder dan vroeger aangewezen zijn op etnische gemeenschappen of etnische buurten want hun sociaal leven kan zich in de virtuele wereld afspelen. Naast die nieuwe migratiestromen zijn er bovendien ook steeds meer mensen van een tweede en derde generatie met een migratieachtergrond, die hier zijn opgegroeid en wiens referentiekaders veel heterogener en gelaagder geworden zijn dan die van hun ouders. Ze noemen Mohamed Vandenbroucke, spreken berbers en West-Vlaams, wonen in Gent, luisteren naar Flip Kowlier, volgen koranlessen en zijn fan van de buffalo's. Hybriditeit en vermenging zijn in onze samenleving dus eerder regel dan uitzondering geworden. Hierdoor is men de laatste tijd gaan spreken van een nieuwe term: superdiversiteit. Concreet houdt deze term in dat de diversiteit binnen de diversiteit zodanig groot geworden is dat het niet langer mogelijk is om mensen in stabiel gedefinieerde categorieën onder te brengen. De grote categorieën van weleer - autochtonen en allochtonen - zijn vervangen door een hele reeks andere, kleinere categorieën die met elkaar verweven zijn en elkaar overlappen. Is Mohamed Vandenbroucke Marokkaan, Berber, West-Vlaming of Gentenaar? Moeten we ons die vraag nog stellen?

Het integratie- en inburgeringsbeleid: een verouderd denk en handelingspatroon uit ver vervlogen tijden?

Gezien deze realiteit kunnen we ons in de eerste plaats de vraag stellen of de klassieke 'integratiepolitiek' nog wel zin heeft. Steden zoals Brussel en Antwerpen zijn goed op weg om "majority minority cities" te worden, waar er dus geen meerderheid en minderheden meer zijn. Wie moet zich dan nog integreren aan wie? De vraag lijkt irrelevant te worden. In de superdiverse samenleving is iedereen een nieuwkomer, zei Mechels burgemeester Bart Somers. Dus eigenlijk moeten we ons allemaal aanpassen aan elkaar en aan de nieuwe realiteit. De klassieke integratie- en inburgeringspolitiek is op dat vlak volledig verouderd en heeft bijna uitsluitend aandacht voor de nieuwkomers: de ontvangende samenleving blijft de norm bepalen waaraan "anderen" zich moesten aanpassen om er deel van uit te mogen maken. Dit terwijl integratie in de letterlijke betekenis van het woord staat voor een wederzijdse relatie tussen twee gelijke partners. In theorie is het een proces van wederkerigheid, in de praktijk is het vooral de ontvangende samenleving die normen oplegt en, laat ons eerlijk zijn, weinig bereidheid toont om haar eigen structuren in vraag te stellen of aan te passen.

Zoals wijlen prof. Jan Blommaert treffend schreef: *"Wanneer er snelle veranderingen in de samenleving optreden, dan duurt het een tijdje vooraleer ons denken, spreken en handelen daaraan aangepast zijn. In die tussenfase gaan we de nieuwe realiteiten te lijf met denkkaders en interpretaties die een oudere orde weergeven en maken we tragische fouten."*

Nood aan een nieuwe benadering van culturele diversiteit

Vlaanderen is toe aan een nieuwe benadering van culturele diversiteit. De huidige benadering zit immers te veel gevangen in het categoriaal denken: te veel wij/zij. Deze aanpak heeft zich vandaag ergens vastgereden in een exclusieve integratielogica: samenleven is voorwaardelijk en aanpassen vooral onvermijdelijk. Die logica is ervoor gaan zorgen dat we vandaag mensen te veel reduceren tot hun culturele afkomst, en nog recenter: tot hun religie. Dialoog voorbij die verschillen wordt steeds moeilijker. In onze samenleving – waarin superdiversiteit de norm is en waar tweede, derde en vierde generaties mensen met een migratieachtergrond legio zijn – is deze benadering niet langer houdbaar. Er is geen wij/zij meer, alleen die superdiversiteit.

We moeten dus op zoek naar een nieuwe benadering. Een benadering die minder exclusief en categoriaal is. We moeten evolueren naar een nieuw en inclusief

burgerschapsmode. Hoe doen we dit? Een waardevol vertrekpunt wordt aangereikt door prof. Stijn Oosterlynck van de UA:

"In een maatschappelijke context waar gedeelde waarden en normen, zeker in multiculturele en sociaal sterk ongelijke steden, geen evidente startpositie zijn en een nieuwsgierigheid in de ander (in culturele zin) dikwijls geen verworvenheid is, biedt het ruimtelijk register van plaats een aanknopingspunt om solidariteit en burgerschap te herdenken."

Dit is dus een oproep om niet langer te vertrekken uit vooropgestelde modellen maar te vertrekken vanuit de praktijk van het samen leven en handelen op een bepaalde plaats. Het is een oproep om in te zetten op mensen die de stad maken op basis van de plaatsen en praktijken die ze met elkaar delen. Zoals Oosterlynck verder beargumenteert vormen *"Burgerschapspraktijken in de context van (gedwongen) nabijheid in het dagelijkse leven belangrijke momenten van sociaal leren. Daar worden nieuwe en innovatieve manieren ontwikkeld om grensoverschrijdende solidariteit in diverse samenlevingen te voeden."*

Het integratiedenken en overmatig culturaliseren heeft ons denken en handelen over de maatschappelijke participatie van mensen met een etnisch-cultureel diverse achtergrond in een vastgereden verloop gebracht. De nadruk ligt nog steeds op toeleiding naar een aanbod dat "wij" blijven bepalen. Bovendien vertrekt die toeleiding soms nog vanuit lineaire en paternalistische denkbeelden. Nog te veel beschavingsmissies en te veel missionarissen. We zoeken nog teveel plaats voor "anderen" in "onze" samenleving, terwijl we vooral bezig zouden moeten zijn met de gemeenschappelijke zoektocht naar een nieuwe samenleving. We zoeken plaats voor "anderen" in "onze" instellingen en zijn verbaasd als "zij" niet deelnemen. Als gevolg daarvan zien we dat er zich meer en meer praktijken ontwikkelen binnen eigen verbanden en netwerken, parallel aan deze instellingen. In dit struikgewas ontwikkelen zich nieuwe boeiende praktijken die een waaier aan culturele referentiekaders omarmen.

Informele netwerken en autonome ontwikkeling als motor van verandering

Het maatschappelijke leven dat zich binnen deze informele netwerken voordoet toont aan dat de participatie van wat we etnisch-culturele minderheden noemen een feit is. Het gaat dus niet meer op om te denken dat we 'anderen' sociaal kapitaal moeten bijbrengen alvorens ze kunnen doorstromen naar 'onze' samenleving. Het is net het uitblijven van (h)erkenning voor die autonome praktijken die ervoor zorgt dat participatie een verhaal van ongelijke

partners blijft en dat het denken in culturele tegenstellingen verder wordt versterkt. De nood is dus niet zozeer één van opleiding en begeleiding maar wel van erkenning. Niet zozeer van toeleiding maar wel van verbinding.

Wat we moeten doen is dringend ruimte maken voor meer autonome emancipatieprocessen. Dat zijn processen die van onderuit ontstaan, vanuit een gedeelde en wervende ambitie om er samen op vooruit te gaan. We zien die processen tot stand komen op plekken waar er gewerkt wordt aan concrete zaken. Op plekken waar het 'samen dingen doen' de bovenhand krijgt op het 'praten over' of het thematiseren van culturele diversiteit.

Het belang om in te zetten op de erkenning van het

informele verenigingsleven en van praktijken met diverse culturele referentiekaders kan dus moeilijk overschat worden. De netwerken zijn er, de competenties zijn er en de goesting ook. Wat nodig is, is ruimte waar mensen voor zichzelf kunnen praten en zich kunnen uiten, los van labels en categorieën. In deze fysieke (en mentale) ruimtes groeien nieuwe vormen van cultuur, solidariteit en burgerschap.

Mehdi Maréchal, freelance cultuurwerker en consulent bij OP/TIL, het steunpunt voor bovenlokale cultuur

Dit artikel is een herwerking van het artikel "Superdiversiteit, burgerschap en cultuur" dat verscheen bij Demos in 2015.

EVENT

OP/HEF — de kracht van zacht

Op donderdag **6 oktober 2022** veroorzaakt OP/TIL opnieuw opschudding. Op die dag verruimen we jouw blik met ons **jaarlijks inspiratie- en netwerkevent OP/HEF** rond 'de kracht van zacht'.

Wat als cultuur en welzijn aandacht vragen voor een meer zorgzame maatschappij? Dit jaar zet OP/HEF in op 'de kracht van zacht'. We onderzoeken **dwarsverbanden tussen cultuur en welzijn**. En, we tillen verhalen op van wie het anders durft te doen. Voorbij de grenzen van sectoren, voorbij de labels die we elkaar opplakken.

Journalist, radio- en podcastmaker **Layla El-Dekmak** gidst je door de dag.

Wanneer?

donderdag 6 oktober 2022 van 9.30 u. tot 17.00 u.

Waar?

site Oud Sint-Jan Brugge

ingang Zonnekemeers

8000 Brugge

Door wie?

OP/TIL - Inschrijven via <https://ophef.cultuuroptil.be/>

Prijs Gratis.

Jonkies

Wie zijn de Dwaalzin vrijwilligers die keukenklets organiseren?

Dwaalzin, de jongerenwerking van het huisvandeMens, startte een nieuwe reeks: een maandelijkse keukenklets in Brugge.

Wat moet je je daarbij voorstellen? Een Keukenklets is een interculturele kookavond. We zetten niet enkel in op samen koken en eten, we koppelen de avond ook telkens aan een gesprek rond een vrijzinnig humanistisch thema. Dit najaar vinden de avonden plaats in Brugge, volgend jaar zullen ze in meerdere regio's georganiseerd worden. Elke avond is in samenwerking met één van de verschillende culturele verenigingen die Brugge rijk is. De avond start met het koken van een gerecht uit een specifieke cultuur waarna we tijdens het eten volop inzetten op uitwisseling. Enkele thema's die zullen besproken zijn racisme, de 'jeugd van tegenwoordig' en betekenisgeving.

Keukenklets wordt georganiseerd door een gemotiveerd groepje vrijwilligers. Leer hen hier kennen!

Ine (24) licht toe waarom ze graag wou mee helpen met Keukenklets: "Eerst en vooral vind ik het erg interessant om ervaringen, standpunten van andere personen over (gevoelige) onderwerpen zoals bijvoorbeeld racisme te leren kennen. Dit zorgt ervoor dat ik mijn eigen meningen en ervaringen herzie, relatieveer of misschien juist niet. Door in aanraking te komen met verschillende visies en meningen, verruimt je eigen blik en ga je

beseffen dat er niet zoiets bestaat als dé ervaring of dé mening, het zwart-wit denken wordt verlaten. Daarnaast is samen koken en eten ook gewoon heel erg leuk!"

Lynn (24) legt uit waarom zij zich engageert: "Vrijwilligerswerk is mij niet onbekend. Ik studeer namelijk Sociaal Cultureel Werk waardoor ik tijdens mijn opleiding al vaak in aanraking ben gekomen met vrijwilligerswerk. Dit zowel in de lessen als in de praktijk. Doordat ik op zich erg geïnteresseerd ben in de sociaal culturele sector, leek het me evident om mezelf als vrijwilliger op te geven voor een project

dat mij aansprak. Daarom koos ik voor Keukenklets. Samen koken en culturele uitwisseling zijn de basisingrediënten voor een avond vol inspiratie en interactie. Bovendien liggen de verschillende maatschappelijke thema's die elke Keukenklets op het menu staan, mij nauw aan het hart! Daardoor ben ik erg gemotiveerd om dit project mee vorm te geven. Kom jij samen met ons proeven van de wereld?"

Hilke De Smedt (zij/haar), jongerenconsulent West-Vlaanderen

Meer info: www.dwaalzin.nu

Lezing 'Armoede tot Armwoede'

Organisator: Humanistisch Verbond Westhoek
Datum: Donderdag 6 oktober
Uur: 19u30
Locatie: Vrijzinnig Huis Koksijde, Galloperstraat 48
Prijs: leden: 3 euro, niet-leden: 5 euro

Bij de hoge armoedecijfers in ons land slaken velen onder ons een diepe zucht, en dit al langer dan vandaag. En bij die zucht blijft het: we gaan ervan uit dat we ons maar moeten neerleggen bij het probleem. Jos Geysels en Erik Vlamincx zijn het daar niet mee eens. Met het dubbelboek 'De schande & de keerzijde' hopen zij die diepe zucht te doen omslaan in een luide kreet. Volgens het sprookje van de doorsijpeltheorie zal een politiek in het voordeel van de sterken uiteindelijk de hele maatschappij ten goede komen. Geysels en Vlamincx ontmantelen die theorie.

Info: Bernard Van den Haute - bvdhaute@gmail.com

Bezoek tentoonstelling Panamarenko – met gids

Organisator: Willemsfonds Veurne-De Panne-Koksijde
Datum: zaterdag 8 oktober
Uur: 14u30, gids om 15u
Locatie: Ten Bogaerde museum – Ten Bogaerdelaan 10 Koksijde (Sint - Idesbald)
Prijs: 10 euro

Bezoek aan de tijdelijke tentoonstelling van het werk van Panamarenko, toegelicht door een gids. Individueel bezoek aan permanente tentoonstelling George Gard. Afsluiting met een drankje en een versnapering in de recent geopende brouwerij St. Idesbald.

Info: Eddy Deboyser - deboyser.eddy@skynet.be - 0473 89 39 14

Lezing : Vrouwen in Afghanistan door Jennie Vanlerberghe (Moeders voor Vrede)

Organisator: Mensen & Wetenschap Westkust i.s.m. Vermeylenfonds en Willemsfonds
Datum: donderdag 13 oktober
Uur: 14u30
Locatie: Vrijzinnig Huis Koksijde, Galloperstraat 48
Prijs: : 5 euro niet leden - 3 euro voor leden M&W, VF, WF en HV (koffie inbegrepen)

Het boeiende verhaal van Jennie Vanlerberghe, journaliste, auteur en vredesactiviste. Toegespitst op haar ervaringen en verwezenlijkingen ter plaatse. Wat met de machtsovername door de Taliban? Een stand van zaken.

Info: : marc-mortier@telenet.be - 0475 97 21 98

Lezing complottheorieën door Brecht Decoene

Organisator: huisvandeMens Koksijde
Datum: vrijdag 21 oktober
Uur: 19u
Locatie: Vrijzinnig Huis Koksijde, Galloperstraat 48
Prijs: gratis

Filosoof Brecht Decoene bestudeert al jaren het fenomeen van complotdenken. In zijn boek 'achterdocht tussen feit en fictie' ontdekt hij hoe je een complottheorie kritisch kan benaderen, en hoe je een echt complot onderscheidt van een complottheorie. Hij neemt ons tijdens zijn lezing mee in de wereld van de complottheorieën.

Info: Inschrijven is noodzakelijk en kan via koksijde@demens.nu – 058 52 08 94

Herfstige kennismakingswandeling

Organisator: Humanistisch Verbond Westhoek
Datum: zondag 23 oktober
Uur:
Locatie: Vertrek aan zaal de Kerkepanne
Prijs:

Bedoeling is om een aangename en mooie herfstwandeling te maken waarbij iedereen welkom is. De ouders van de leerlingen van het 1e Irjr en het 6e Irjr van de scholen worden uitgenodigd zodat zij ook reeds kennis kunnen maken met elkaar omdat in het voorjaar hun kinderen het FVJ of VLF vierten. Achteraf wordt een drankje en hapje aangeboden.

Info: Bernard Van den Haute - bvdhaute@gmail.com

Voordrachten wegwijs in levenseinde – voorafgaande zorgplanning

Organisator: huisvandeMens Koksijde
Datum: woensdag 26 oktober
Uur: 14u
Locatie: Vrijzinnig Huis Koksijde, Galloperstraat 48

In de eerste voordracht geeft Els Heytens, consultant huisvandeMens Koksijde, meer uitleg over de wetgeving op het levenseinde en de wilsverklaringen. In de tweede voordracht spreekt notaris Karolien Battel over successieplanning en de zorgvolmacht.

Info: Inschrijven is noodzakelijk en kan via koksijde@demens.nu – 058 52 08 94

Lezing 'Asiel en migratie' door Bob Pleysier

Organisator: Mensen & Wetenschap Westkust i.s.m. Vermeylenfonds en Willemsfonds
Datum: donderdag 10 november
Uur: 14u30
Locatie: Vrijzinnig Huis Koksijde, Galloperstraat 48
Prijs: 5 euro niet leden - 3 euro voor leden M&W, VF, WF en HV (koffie inbegrepen)

Als gewezen directeur van het opvangcentrum Klein Kasteeltje en later als eerste directeur van FEDASIL is onze gastspreker een deskundige die het allemaal van dichtbij heeft meegemaakt. Hoe zijn de begrippen 'asiel en migratie' geëvolueerd in de geest van de Vlamingen? Mogen we het beleid geslaagd noemen en welke lessen trekken we voor de toekomst?

Info: marc-mortier@telenet.be - 0475 97 21 98

Zaalshow 'Best of' - Gili

Organisator: huisvandeMens Koksijde
Datum: vrijdag 25 november
Uur: 19u30
Locatie: cultuurcentrum CasinoKoksijde, Casinoplein 11
Prijs: 15 euro (ticketverkoop wordt geschonken aan goed doel)

Comedian-mentalst Gili verraste vriend en vijand met zijn succesvolle theatershow 'ledereen Paranormaal' als antwoord op de media-tsunami rond het tv-programma 'Het Zesde Zintuig'. Ook zijn volgende voorstellingen 'CTRL: Alles onder controle' en 'Charlatan' wisten volle zalen verward en vol ongeloof naar huis te sturen. Zijn vijf zintuigen zó goed gebruiken dat het lijkt alsof hij een zesde zintuig heeft, dat is het vak dat mentalist Gili tot een ware kunst wist te verheffen en waarmee hij vermeende paragnosten en helderzienden liefdevol belachelijk maakt. Om al die verwarrende hoogtepunten nog eens te kunnen beleven, stak Gili een 'Best Of' in elkaar, met enkel de crème de la crème van zijn carrière op het podium. Wees erbij!

Info: Tickets: www.casinokoksijde.be

Politieke dwaasheden door Dirk Barrez

Organisatie: Vermeylenfonds Koksijde-Oostduinkerke
Datum: donderdag 1 december
Uur: 14u30
Locatie: Vrijzinnig Huis Koksijde, Galloperstraat 48
Prijs: 5 euro / leden 3 euro (koffie inbegrepen)

Dirk Barrez presenteert zijn boek "11 politieke dwaasheden. 50 jaar schuldig verzuim van onze politici". Een presentatie met een heel kritische kijk, maar nooit antipolitiek. Integendeel, het is een uitnodiging om samen na te denken over hoe burgers mee een duurzame toekomst kunnen creëren. Want onze politici kunnen het niet alleen.

Info: depicker.maurits@skynet.be - 0477 29 38 37

Lezing 'In wiens woorden kunnen we wonen? Over godsdiensten en ideologieën' door Ben Wuyts, historicus

Organisator: Mensen & Wetenschap Westkust i.s.m. Vermeylenfonds en Willemsfonds
Datum: donderdag 8 december
Uur: 14u30
Locatie: Vrijzinnig Huis Koksijde, Galloperstraat 48
Prijs: 5 euro niet leden - 3 euro voor leden M&W, VF, WF en HV (koffie inbegrepen)

Een historicus aan het woord voor een haarscherpe analyse van de 'boodschappen' van godsdiensten en ideologieën.

Info: marc-mortier@telenet.be - 0475 97 21 98

Schitterende ontdekkingsreportage door Frank De Leger: "IJsland, 50 tinten wit"

Organisator: Vrijzinnig Huis Koksijde
Datum: zondag 18 december
Uur: 11u
Locatie: Vrijzinnig Huis Koksijde, Galloperstraat 48
Prijs: gratis

Frank is een klassieker en steeds een voltreffer in ons Vrijzinnig Huis Koksijde. Na twee jaar noodgedwongen uitstel brengt hij ons verslag uit van zijn expeditie naar het binnenland van IJsland in de maand februari aan de hand van prachtige beelden.

Info: vrijzinnighuiskoksijde@gmail.com - 0494 53 28 63

ZONDAGEN IN HET VRIJZINNIG HUIS KOKSIJDE

Elke zondag is de bar van het Vrijzinnig Huis Koksijde open van 11u. tot 13.30u.

Ideaal voor een gezellige babbel en een drankje!

HuisvandeMens

Beste lezers van de Sprokkel

Na de geslaagde opening van het huisvandeMens in juni – wat een warm feest was me dat! – lopen de aanvragen voor gespreksbegeleiding en afspraken om wilsverklaringen te helpen invullen zachtjes binnen.

Het mag nog meer zijn, dus maak gerust reclame voor de werking van het huisvandeMens of aarzel niet

om zelf een afspraak te boeken als je dat wenst.

In het najaar organiseren we ook een eerste reeks van activiteiten.

Omdat een nieuw huisvandeMens openen gevierd mag worden, pakken we groots uit met een zaalshow 'Best of' van Gili op 25 november 2022 om 19u30 in het cultuurcentrum CasinoKoksijde.

De inkomsten van de ticketverkoop schenken we aan Villa Rozerood.

Brecht Decoene komt vertellen over complottheorieën op 21 oktober 2022. De collega's uit het huisvandeMens leper vinden zijn lezing een echte aanrader. Be there!

Om een boost te geven aan het promoten van het invullen van de wilsverklaringen staat een namiddag wegwijs in het levenseinde op het programma. Ik zelf geef dan een voordracht en dankzij Joeri komt ook notaris Karolien Battel langs om over successieplanning en de zorgvolmacht te spreken.

Er volgt in het najaar een campagne om de gespreksbegeleiding bekend te maken in de regio.

Natuurlijk staan er nog plannen op de stapel (een tipje van de sluier vind je op de foto), maar daarover meer in een volgende Sprokkel of op facebook of in de nieuwsbrief van het Vrijzinnig Huis.

Zo, nu heb ik jullie wat bijgebabbel over wat er leeft in het huisvandeMens Koksijde. Hopelijk zien we elkaar binnenkort op een van de activiteiten of misschien wel in mijn bureautje in het VHK!

Als afsluiter nog een warme oproep om het huisvandeMens Koksijde te volgen op facebook: <https://www.facebook.com/huisvandemenskoksijde> (hoe meer volgers, 😊 hoe liever)!

Warme groet

Els Heytens

vrijzinnig humanistisch consulent huisvandeMens Koksijde - leper

Dienstverlening

Sinds enkele maanden heeft het huisvandeMens een vaste plek in Vrijzinnig Huis Koksijde. Er is een vaste consulent die instaat voor de vrijzinnig humanistische dienstverlening: Els Heytens. De dienstverlening is op afspraak. Als je belt voor een afspraak krijg je Michiel Laebens aan de lijn, de administratief medewerker ter ondersteuning van o.m. huisvandeMens Koksijde.

Voor welke diensten kan je aankloppen bij het huisvandeMens?

- **Gespreksbegeleiding**

Heb je behoefte aan ...

iemand die actief luistert en kijkt naar wie jij bent als mens,

iemand die invoelt waar jij mee worstelt,

iemand die niet (ver)oordeelt, bij wie jij tot rust komt.

Onze gespreksbegeleiding is persoonlijk en de consulent heeft beroepsgeheim.

- **Levenseinde**

In een individueel gesprek krijg je uitleg en hulp bij het invullen van je wilsverklaringen (o.a. de negatieve wilsverklaring en wilsverklaring euthanasie).

- **Ceremonies**

Een persoonlijke plechtigheid op maat en volgens jouw wensen bij belangrijke levensmomenten: huwelijk, afscheid, geboorte, jubileum en andere sleutelmomenten.

De dienstverlening is kosteloos. Een afspraak maken kan telefonisch op het nummer 058 52 08 94 of via een mail naar koksijde@demens.nu.

Team Koksijde

Michiel Laebens: administratief medewerker
Op de foto zie je het gezicht bij de stem die je hoort als je belt voor een afspraak.

Els Heytens: vrijzinnig humanistisch consulent
Op afspraak verzorgt Els de dienstverlening in Koksijde.

Vermeylenfonds

verbinden | verbreden | verdiepen

Verslag "De Breydelmythe" door Lisa Demets

Donderdag 7 juli 2022

De jonge Gentse historica haalt Jan Breydel van zijn voetstuk. Ze onderzoekt hoe de beeldvorming is kunnen ontstaan van een Frans-Vlaams (taal)conflict, dat in ons collectief geheugen is blijven hangen.

In de 19de eeuw waren er de Breydelcommissies (1867-1887) met als voorzitter Henri Conscience, wiens roman "De Leeuw van Vlaanderen" zo populair was dat men een fictief wapenschild van Breydel heeft ontworpen, dat op het standbeeld in Brugge prijkt. Paul Breydel, die geadeld werd en zich Breydel de Groeninghe mocht noemen, linkte zijn familiegeschiedenis aan Jan Breydel. In 1987 kwam er een nieuw wapen met 3 gebreidelde paardenhoofden, dat van ene Jacob Breydel (overleden in 1416).

In werkelijkheid ging het om een dubbel conflict, dat niets met taal te maken had: tussen leenman en leenheer en een socio-economisch conflict tussen patriciërs (leliaerts, aanhangers van de koning), en de ambachten (liebaerts of clauwaerts, aanhangers van de graaf).

Hoe is de beeldvorming kunnen ontstaan van een Frans-Vlaams (taal)conflict, dat in ons collectief geheugen gegrift is?

De "herinnering" aan een Frans-Vlaams conflict stond al in de 15de eeuw op de politieke agenda. De politiek getinte kroniekschrijving speelde hier een sleutelrol. Onmiskenbaar droeg het succes van Henri Conscience's bestseller "De Leeuw van Vlaanderen" daar een flink stuk toe bij.

Nog een mythe: er was geen Jan Breydel, leider van de slagersgilde, op het slagveld aanwezig. In de Vlaamse steden waren verschillende ambitieuze families Breydel die hun naam verbonden aan een rol in het conflict om hun politieke carrière vooruit te helpen.

Robert Claes

Feestweekend in het Vrijzinnig Huis Koksijde

Het weekend van 18 en 19 juni was voor ons VHK een fantastisch feestweekend.

Op zaterdag 18 juni 2022 opende het huisvandeMens in Koksijde haar deuren in aanwezigheid van ruim 100 sympathisanten, burgemeester Marc Vanden Bussche en schepenen Vancayseele en Dawyndt. Er waren toespraken van Anne-France Ketelaer, algemeen directeur deMens.nu en Niels Callier, voorzitter IMD West-Vlaanderen, na het welkomstwoord door burgemeester Marc Vanden Bussche en Marc Van Muylem, ere-voorzitter van het Vrijzinnig Huis Koksijde. Deze laatste verving Joeri Stekelorum, voorzitter van het Vrijzinnig Huis Koksijde, die omwille van ziekte verstek moest geven.

© Sofhie Legein – gemeente Koksijde - © Greta Raeymakers

Op zondag 19 juni organiseerde het Vrijzinnig Huis Koksijde ter gelegenheid van de opening van het zomerterras een BBQ. De weergoden zaten ons in tegenstelling tot de dag ervoor minder mee dus konden de 63 ingeschreven leden en sympathisanten spijtig genoeg niet buiten eten. Geen nood, het eten was overheerlijk en de sfeer was prima.

Willem'sfonds Koekelare

Remi Devisscher Willem'sfondsprijs en 'De Toekomst'

Op maandag 23 mei 2022 werd met 7 maanden vertraging de Remi Devisscher Willem'sfondsprijs uitgereikt aan de kleuters van de wijksschool 'De Toekomst' in Koekelare. Normaal gezien wordt die ieder jaar in de maand oktober uitgereikt. Maar door coronamaatregelen is dat in 2021 niet kunnen doorgaan. Waarom jaarlijks in oktober? Omdat de verjaardag van Remi Devisscher naar wie de prijs is vernoemd 10 oktober was. Waarom aan de kleuters van de wijksschool 'De Toekomst'? Omdat daar jarenlang vanaf 1949 met als bibliothecaris Remi Devisscher er de bibliotheek van het Willem'sfonds een onderkomen heeft gevonden in de bovenzaal van dit schoolgebouw. Dit tot de bibliotheek in 1988 werd opgenomen in de gemeentelijke bibliotheek van Koekelare. Voor dat verblijf in 'De Toekomst' is er nooit iets moeten worden betaald aan de VZW De Toekomst en vond het bestuur van Willem'sfonds Koekelare het logisch dat er onder de vorm van didactisch materiaal jaarlijks een prijs werd geschonken aan de kleuters van die school.

Merkwaardig is dat de wijksschool daar in de Veldstraat de naam 'De Toekomst' draagt. Daar is een hele geschiedenis aan verbonden. Na het einde van de 2de wereldoorlog werd het onderwijs in de gemeente Koekelare herzien. In het gemeentelijk onderwijs waren in het lager de studie jaren 1 tot en met 8 voorzien. Waarom waren er in die tijd 8 studie jaren? Dat komt door de wet van 1914 die de leerplicht tot 14 jaar invoerde. Deze wet werd als gevolg van de 1ste wereldoorlog pas toegepast vanaf 1919.

Maar in het gemeentelijk onderwijs werd in die periode geen kleuteronderwijs voorzien. De kleuters konden enkel naar het vrij onderwijs. Daar waren veel ouders niet mee akkoord en hielden hun kinderen thuis. Dat gebeuren is bij sommige oudere mensen nog altijd bekend als 'de schoolstaking'.

Maar men ging een stap verder. De ouders zamelden geld in om zelf een school te stichten. Eén van de sympathisanten schonk een stuk grond aan de opgerichte VZW die de naam De Toekomst kreeg. Een architect uit Oostende, René Meyer, tekende gratis een plan van een schoolgebouw en in 1947 werd met de bouw ervan gestart. In 1948 werd de school door de gemeente erkend en werden de eerste kleuters toegelaten.

Het was een heel eenvoudig gebouw. Er was maar 1 klas en een overdekte speelplaats. Er was ook sanitair voor de

kleuters en het klaslokaal werd verwarmd door een kolenkachel. Boven het sanitair en de inkom was er nog een lokaal waar vanaf 1949 de bibliotheek van het Willem'sfonds werd geïnstalleerd. In de voorgevel van het klaslokaal is een steen ingemetseld met de naam 'De Toekomst' en het jaartal 1948. De eerste kleuterjuf die daar heeft gewerkt kwam iedere dag met haar Vespa uit Brugge.

Ik ben daar vanaf 1953 ook naar school geweest. Ik zie de klas nog altijd voor mij: overvol met kleuters van 3 tot 6 jaar en 1 juf die daar de orde in moest houden en ook nog met ons een aantal activiteiten moest doen. Er werd veel poppenkast gespeeld en daar keken alle kinderen misstillet na, want degene die de flinkste was mocht het stukje naspelen. Bij voorkeur letterlijk want afwijkingen werden niet geduld en werden bestraft. Zo ben ik ook eens bestraft geweest. De juf speelde een stukje waarin een man voorkwam die op zijn neus was gevallen. Achter de schermen had de juf de neus van de rubberen poppenkop ingeduwd en de man kwam klagen dat hij zoveel pijn aan zijn neus had en dat hij naar de dokter moest. Achter de schermen duwde de juf de neus weer uit en de man kwam triomfantelijk verkondigen dat hij genezen was. Ik was die dag de flinkste en mocht het stukje naspelen. Achter de schermen duwde ik de neus in begon dan te klagen dat ik zo'n pijn had. Maar met een vinger duwde ik de deuk in de neus eruit en zegde erbij "het springt er vanzelf uit". Dat leverde mij een half uur hoekenwerk op.

In 1956 werd in Koekelare de Rijksmiddelbare school met lagere afdeling opgericht. Het gemeentelijk onderwijs werd gestopt. Het schooltje 'De Toekomst' werd een wijksschool van de RMS en het gebouw werd gehuurd door de Staat en zo is het altijd gebleven. De eigenaar van het schooltje is de VZW De Toekomst die instaat voor nodige herstellingen en vernieuwingen aan de gebouwen. Zo is de overdekte speelplaats een tweede klaslokaal geworden en werd centrale verwarming aangelegd.

Ik heb reeds vermeld dat de bibliotheek van het WF daar onderdak heeft gevonden van 1949 tot 1988 en dat als gevolg daarvan jaarlijks een prijs werd geschonken aan de kleuters van de school. Van 1988 tot aan zijn dood in 1997 heeft Remi jaarlijks deze prijs zelf uitgereikt. Maar Willem'sfonds Koekelare heeft eraan gehouden deze prijs jaarlijks verder uit te reiken.

André Laveyne, voorzitter Willem'sfonds Koekelare

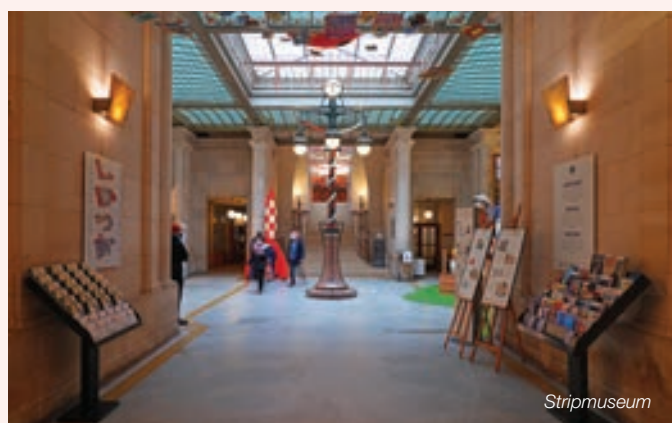
Willemsfonds Veurne-De Panne-Koksijde ART NOUVEAU uitstap Brussel Vrijdag 9 september 2022

Aan het einde van de 19e eeuw besloot Victor Horta om te breken met de geldende architecturale stijlen. Op die manier luidde hij het begin van de Brusselse Art Nouveau in.

ART NOUVEAU is een totaalkunstvorm, die - op zijn best - zowel het interieur als het exterieur tot in de kleinste details omvat. De belangrijkste inspiratiebron van deze kunststroming is de dieren- en plantenwereld waarbij de stijl gekenmerkt wordt door het gebruik van giet- en smeedijzer, glas, asymmetrie en een vloeiend lijnenspel. Door het gebruik van niveauverschillen, bijzondere raampartijen, serres, trappenhuizen en glazen lichtkoepels bracht men op alle verdiepingen en in alle kamers licht naar binnen, en creëerde men een ruimtegevoel dat voor burgerwoningen uit die tijd ongekend was. Het Brusselse stadsbeeld werd in een mum van tijd omgetoverd door de vele prachtige façades die je vandaag nog steeds kan bewonderen.

Het hoofdthema van de jaarlijkse culturele uitstap werd ART NOUVEAU. Hiervoor brachten we onder leiding van Eddy Deboyser een bezoek aan Brussel waar we enkele juweeltjes van Art Nouveau konden ontdekken.

Om te starten brachten we een vrij bezoek aan het warenhuis Waucquez (Belgisch Stripmuseum met tijdelijke collectie van het Louvre)

Het warenhuis Waucquez, een echt meesterwerk van de art nouveau, ontworpen door Victor Horta, biedt vandaag onderdak aan het Belgisch Stripcentrum. Op 31 maart

1906 werd dit prachtige gebouw ingehuldigd. Centraal in deze tentoonstelling staat de geschiedenis van dit boeiende gebouw, van de geboorte tot vandaag, met het leven in en rond het grootwarenhuis van de Zandstraat, het verval en de wederopbloei. Aan de hand van foto's en unieke documenten wordt dit symbolisch Brussels avontuur van de 20ste eeuw uitgebeeld.

De tentoonstelling bevat ook een selectie van illustraties, gemaakt door striptekenaars die zich lieten inspireren door de oude Waucquez warenhuizen.

De tijdelijke tentoonstelling **Strips uit het Louvre**, te zien in het Stripmuseum, nodigt zijn bezoekers uit het Louvre te herontdekken door de ogen van twintig stripauteurs.

Om 12u30 vertrokken we voor een korte wandeling van 15' naar brasserie Falstaff. Hier konden we van een lekkere middaglunch genieten.

In een uitzonderlijk gebouw historisch monument geklasseerd sinds 2000, is Falstaff een echte authentieke Brusselse brasserie voor typisch Belgische gerechten. Gelegen in het meest centrale deel van Brussel, biedt Falstaff de sfeer die door de 'echte' Brusselaar op prijs wordt gesteld. Bij een bezoek aan de Falstaff krijgen ook de ogen mooi voorgeschoteld, zie de originele glasramen die gewoon schitterend zijn.

Hierna volgden we onder leiding van een gids de Jugendstilroute.

We maakten een bustour doorheen verschillende wijken van de stad waarbij we de talrijke Art-Nouveau gevels konden bewonderen. We brachten hierbij een bezoek aan het het Cauchie huis zodat we hiervan het interieur konden bewonderen.

In 1905 ontwierp de Belgische architect en decorateur Paul Cauchie (1875-1952) zijn eigen woning. Het ontwerp, geïnspireerd door de School van Glasgow, is een combinatie van symmetrie, verticaliteit en geometrie. Daarin schuilt het verschil met de bekende organische zweepslagstijl, eigen aan de Belgische Art Nouveau. De sgraffiti die de gevel van zijn eigen woning bedekken en de benedenverdieping sieren, zijn maar een van de vele honderden van zijn hand. Zijn voormalig atelier werd gerenoveerd tot een tentoonstellingsruimte waar het oeuvre van Cauchie in al zijn aspecten en dat van zijn vrouw Lina wordt geëxposeerd.

De bus bracht ons rond 17u. naar brasserie “A la Mort Subite”

Typisch, goed bewaard café-interieur: driebeukige structuur, lambrisering met pilasters, guirlandes en spiegels, resten van orkestbalkon.

A la mort subite

Hier konden we tijdens een afscheidsdrink met borrelhapje nagenieten van deze mooie uitstap en voor de Geuze-liefhebbers onder ons met een glas “Geuze Tempérée” afscheid van Brussel nemen.

Eddy Deboyser

Je pijn te lijf Verslag lezing op donderdag 9 juni 2022

Met deze lezing in het VHK sloot Mensen & Wetenschap Westkust i.s.m. het Vermeylenfonds en het Willem'sfonds de reeks lezingen voor het voorjaar 2022 af.

Met een onderwerp, anders dan de andere, kwam Dr. Leen Vermeulen van "Geneeskunde voor het Volk" uit Hoboken voor de 38 aanwezigen met een zeer goed gedocumenteerde en vlot toegankelijke lezing over een onderwerp dat iedereen aanbelangt.

Bij wijze van inleiding nam ze ons mee op een speurtocht naar het wezen van pijn. Wat is pijn en hoe manifesteert ze zich? Dankzij de ontwikkelingen binnen de medische wetenschap en de toepassing van vernieuwde technologie (vb. de fMRI-scan) zijn er nieuwe inzichten ontstaan die van belang zijn voor de behandeling.

Hoe de gewaarwordingen over het gehele lichaam via een ingewikkeld communicatiesysteem aan het brein worden doorgegeven; aan het brein dat als beslissingsorgaan fungeert.

Ingebeelde pijn bestaat niet en chronische pijn is deze welke zich gedurende een periode van tenminste drie tot vier maanden manifesteert.

Merkwaardig is dat onze hersenen een aantal natuurlijke pijnstillers produceren die de pijn verdraaglijk(er) maken, bijvoorbeeld bij een bevalling of bij het streven naar een topprestatie in de sport.

Maar veel kunnen we zelf doen om pijn te verzachten en zelfs weg te werken.

Zelf ons leven (opnieuw) in handen nemen en ons niet focussen op de pijn. Het lichaam bewegen is een andere oplossing die pijn verzacht. Ook positief denken doet wonderen. Ons gedrag aanpassen en vooral stress vermijden.

Ook onze maatschappelijke omgeving speelt een belangrijke rol. Wanneer 40 % van de afwezigheden wegens ziekte in de overheidssector te wijten is aan stress, dan moet dit een alarmsignaal geven.

Worden er voldoende inspanningen gedaan om niet (alleen) de mensen aan de job aan te passen, maar ook en vooral voor de kwetsbare mensen, de job aan de mensen. Een duidelijke opgave voor het bedrijfsleven en de overheid.

Wie niet kon aanwezig zijn, maar toch verder wenst in te gaan op de problematiek van de lezing: in de boekhandel beschikbaar: Dr. Leen Vermeulen "Je pijn te lijf" werkboek Uitgeverij EPO ISBN 978 94 6267 290 1

Marc Mortier

Feest Vrijzinnige Jeugd Westhoek

Zaterdag 21 mei 2022 - ccCasinoKoksijde

Eindelijk was het zover! Na een lange coronaperiode kon eindelijk het FVJ terug plaatsvinden.

Op zaterdag 30 april 2022 werden in de Barkenteyn te Nieuwpoort voorbereidende workshops georganiseerd waaruit onze leerlingen konden kiezen. Dit jaar stond 'Talent' op het programma.

Voor de lunch was een heuse pizzabakker aanwezig en stelden de leerlingen hun eigen pizza samen. Voor elk wat wils!

Een generale repetitie vond plaats op woensdag 18 mei 2022, en na nog wat repeteren ging het 'echte feest' door in het ccCasinoKoksijde op zaterdag 21 mei 2022 in aanwezigheid van familie en vrienden van onze feestelingen.

Na een zeer mooie opvoering waarbij hun talrijke talenten

werden belicht, volgde dan het officiële gedeelte waarbij de voorzitter Bernard Van den Haute overging tot de uitkering van de diploma's en de rugzakken met daarin de talrijke cadeautjes.

Na het plechtige gedeelte werd er aan de feestelingen en hun familie een receptie aangeboden door HV Westhoek. De receptie werd ondersteund door enkele leerlingen van het GO! Nieuwpoort onder deskundige leiding van mevrouw An Dekeyser.

Het was een prachtige dag en een mooi feest!

Wij wensen onze Feestelingen veel succes met de uitbouw van hun verdere carrière!

Bernard Van den Haute, voorzitter HV Westhoek

Vrijzinnig Lentefeest Westhoek

Zaterdag 4 juni 2022 - ccCasinoKoksijde

Na een lange coronaperiode kon op zaterdag 4 juni 2022 voor onze leerlingen eindelijk het Vrijzinnig Lentefeest opnieuw plaatsvinden in het ccCasinoKoksijde.

Onze Feestelingen waren prachtig uitgedost en leefden helemaal mee met het verhaal van de Gruffalo!

Na de zoektocht naar de Gruffalo volgde ook een plechtig moment waarbij de voorzitter Bernard Van den Haute de rugzakken uitdeelde met daarin talrijke cadeautjes.

Het was een prachtig feest in het ccCasinoKoksijde gevolgd door een receptie aangeboden door het HV Westhoek aan onze feestelingen en hun familie. De receptie werd ondersteund door de leerlingen van het GO! te Nieuwpoort onder deskundige leiding van mevrouw Dekeyser An.

Wij wensen onze feestelingen veel succes!

Bernard Van den Haute, voorzitter HV Westhoek

Vrijzinnig Lentefeest Koekelare

Donderdag 26 mei 2022 - Feestzaal De Baluchon Koekelare

6-jarigen uit de regio's Diksmuide, Gistel, Keiem, Koekelare, Leke en Oudenburg

Na een onderbreking wegens coronamaatregelen vond op donderdag 26 mei 2022 het 53ste lente plaats in de feestzaal 'De Baluchon' te Koekelare. Dat was van 2019 geleden.

Er waren 34 feestelingen uit de basisscholen van de regio. Dit zijn De Lettertuin Koekelare, W'Jzer Diksmuide, De Klimop Gistel en Arnoldus Oudenburg.

Traditioneel komen de feestelingen hand in hand binnen onder applaus van de aanwezigen. Daarna volgen de optredens van de verschillende scholen. Dan worden de geschenken uitgedeeld, volgt een bezinningsmoment en wordt afgesloten met het vredeslied uit de 9de symfonie van Beethoven.

Dit jaar werd op een paar punten afgeweken van het traditionele verloop. Juffrouw Sylvie Osstyn, juffrouw Liesbeth Destickere en mijnheer Joël Tuytens hadden van alle optredens een aaneensluitend geheel gemaakt met als thema 'Een wereld vol kleur'. Niet de leerkrachten presenteerden het optreden van hun leerlingen maar

Fleur Verbeke, een meisje uit het 5de leerjaar, die met 1 feesteling per klas de verschillende optredens inleidde. Het talrijke applaus van de aanwezigen was een uiting van hun tevredenheid.

Het tweede punt waar van afgeweken werd was het vertoon van een filmpje bij het vredeslied uit de 9de van Beethoven. Dit jaar zongen de feestelingen zelf het vredeslied van Beethoven, begeleid door de klarinet van mijnheer Joël. Het langdurig applaus dat daarop volgde was een uiting van de appreciatie door de aanwezigen.

Als slot werden de leerkrachten zedenleer voor hun inspanningen beloond met een bloemtuil. Fleur kreeg als beloning een drietal strips.

Daarna volgde nog voor diegenen die er zich voor ingeschreven hadden een uitgebreide receptie.

Wij hopen dat wij volgend jaar ons 54ste lentefeest ook in onze vertrouwde feestzaal 'De Baluchon' kunnen vieren.

*André Laveyne
voorzitter HV/OVM Koekelare-Diksmuide*

Feest Vrijzinnige Jeugd – alternatief feest

Zaterdag 14 mei 2022 – Vrijzinnig Huis Koksijde

Scholen De Pagaai Nieuwpoort en Gemeenteschool Oostduinkerke

Op zaterdag 14 mei 2022 werd een alternatief Feest Vrijzinnige Jeugd georganiseerd in het VHK voor de scholen De Pagaai te Nieuwpoort en de Gemeenteschool ODK.

Deze scholen gingen op uitstap op de eigenlijke datum waardoor deze kinderen geen gepland feest konden bijwonen. Door mevrouw Ann Cordy, ondervoorzitter van het HV Westhoek, werd een mooi scenario uitgeschreven voor de 9 leerlingen.

Dankzij de bereidwillige medewerking van Joeri Stekelorum die het VHK ter beschikking stelde, groeide het feest uit tot een mooi feestgebeuren.

Tijdens de plechtigheid werd een toonmoment gehouden waarbij enkele kinderen hun talenten voorstelden aan het

publiek, gevolgd door een officieel gedeelte waarbij door de voorzitter van het HV Westhoek Bernard Van den Haute werd overgegaan tot de uitreiking van de diploma's en de rugzakken met daarin de talrijke cadeautjes voor onze Feestelingen.

De weergoden waren ons gunstig gezind en na afloop van de Plechtigheid werd nog aan alle aanwezigen een receptie aangeboden op het gloednieuwe prachtige zonneterras van het VHK.

Wij wensen onze Feestelingen veel succes met de uitbouw van hun verdere carrière.

*Bernard Van den Haute
voorzitter HV Westhoek*

PETER VERLINDEN

Tussen herinnering en realiteit

Drie leidende pijlers bepaalden de ontwikkeling en de toekomst van Belgisch Congo.

Het zijn de koloniale administratie, de katholieke kerk en de grote maatschappijen, de grootindustrie. Een mogelijk vierde peiler zou het Belgisch vorstenhuis zijn.

Maar goed, wat ons en uiteraard nog meer de auteur bezig houdt zijn de ontwikkelingen resp. verwikkelingen in verband met de onafhankelijkheid van de vroegere Belgische kolonie.

Aan het woord in onderhavig boek is Peter Verlinden, gedurende ruim een kwarteeuw VRT-journalist met als specialisatie Centraal-Afrika.

Zijn boek heeft geen historische pre-tenties, zoek dus niet naar de chronologie van de gebeurtenissen die hebben geleid tot de onafhankelijkheid op 30 juni 1960 noch naar deze van erna.

Peter Verlinden sprak met een aantal Congolezen in Congo. Sommigen onder hen hebben bepaalde ontwikkelingen zelf beleefd, anderen (aan) hoorden de verhalen van hun (groot) ouders.

Het verhaal in het boek speelt zich af, zoals de titel het treffend weergeeft, tussen 'herinnering en realiteit'. Mensen beleven bepaalde gebeurtenissen en geven daarover hun interpretatie en vaak ook raadgevingen 'ex post', hoe het anders had kunnen verlopen en hoe een en ander had kunnen vermeden worden.

Zo valt het op dat er een wereld van verschil bestond tussen de Congolezen van de Force publique, de nieuwe

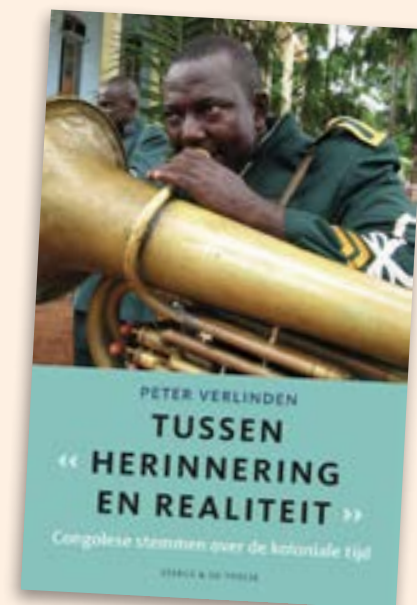
politieke leiders en de gewone Congolees.

Laatstgenoemde kon zich vinden in een verdere samenwerking met de Belgen na de onafhankelijkheid. Weliswaar in een andere machtsverhouding waarbij de Congolezen de uiteindelijke beslissingen zouden nemen, maar dankbaar gebruik maken van de expertise en de ervaring van de Belgen. Uit de interviews blijkt echter dat velen betreuren dat deze formule geen kans heeft gemaakt en dat de Belgen massaal en veel te snel zijn vertrokken, wellicht weggepest door de Congolese politici en nieuwe machtshebbers.

De vraag naar onafhankelijkheid was niet de vraag van de brede bevolking. Het land kwam echter in een stroomversnelling terecht nadat Frankrijk de onafhankelijkheid van bepaalde Afrikaanse kolonies in het vooruitzicht stelde en ook toen een conferentie in Ghana waarop de toekomstige eerste minister Lumumba aanwezig was de landen opriep om zich van hun kolonisator te ontdoen.

België was totaal onvoorbereid op een snelle onafhankelijkheid voor Congo. Had professor Van Bilsen niet voor een overgangperiode van 40 jaar gepleit en welke voorbereidingen had ons land getroffen om bekwame leiders en kaders te voorzien voor na de onafhankelijkheid? Buiten de 'évolués' de meer ontwikkelden en enkele uitzonderingen voor studenten aan de universiteiten in ons land, bitter weinig.

Een sleutelrol werd gespeeld door het leger, omgedoopt tot de Force publi-

que. Een leger geleid door blanke Belgische officieren dat in zijn schoot heel wat frustraties kende bij de inlandse 'ondergeschikten'. Toen bevelhebber Janssens verklaarde dat alles na de onafhankelijkheid net zo zijn als ervoor, kwam het hek van de dam. Een muiterij die onverwachte proporties aannam. Uit de interviews leren we dat de agressie tegen de Belgen, moord en verkrachtingen niet werden gepleegd door de Congolees, maar door de opgehitste militairen.

Een boek met de soms uiteenlopende en zelfs tegengestelde getuigenissen van mensen.

Hoe perceptie en realiteit soms ver uit elkaar liggen.

Marc Mortier
voorzitter Mensen & Wetenschap
Westkust

PETER VERLINDEN

Tussen herinnering en realiteit

Uitgeverij Sterck & De Vreese 2022

191 p.

ISBN 978 90 5615 796 8

In de kijker

Op een vakantiedag trek ik naar zee. Niet om de toerist uit te hangen, wel voor een babbel met Rik Billiauw. Hij ontvangt me hartelijk in zijn fijne huis in Nieuwpoort, waar hij me honderduit vertelt over zijn leven, zijn werk en zijn hobby's. Rik is een vaste klant van het Vrijzinnig Huis Koksijde en daarom zetten we hem graag even In De Kijker.

Rik
Billiauw

Mijn eerste vraag is standaard, Rik. Vertel eens, wie is Rik Billiauw?

Oeioei! (lacht) Ik ben oorspronkelijk een Hanenaar, waar ik tot 1985 gewoond heb. Daarna woonde ik een tijdje in Oostende. Nu leef ik sinds een kleine dertig jaar hier in Nieuwpoort. Mijn carrière speelde zich af in het onderwijs. Ik gaf altijd les: het vak geschiedenis. Oorspronkelijk heb ik verschillende vakken gegeven in het Zeepreventorium in De Haan, een school die opgericht is door een zekere dokter Alexander. Hij was een behoorlijk autoritair figuur, maar hij had wel goeie pedagogische ideeën, en hij wilde in zijn instelling onderwijs aanbieden op kleuter- en lager niveau, en zelfs middelbaar. Ik ben daar beginnen lesgeven in het jaar 1964, bij de opstart van de school. Meteen in het middelbaar! Door 't feit dat het toen nog geen volwaardige school was, gaf ik les in meerdere vakken geven: Nederlands, Frans, Latijn, en maatschappelijke vorming. Na een paar jaar waren er voldoende leerlingen, waardoor er extra personeel aangeworven kon worden, onder andere een leerkracht voor de klassieke vakken. Goed voor mij, want hoewel ik zelf Latijn volgde, was dat eigenlijk mijn vak niet. De school groeide! Er werd algemeen secundair onderwijs aangeboden, maar ook technisch- en beroepssecundair onderwijs behoorden tot de mogelijkheden. Tot aan mijn pensioen heb ik in alle afdelingen les gegeven, van het eerste tot het zesde middelbaar.

Was dat jouw droom, leerkracht worden?

Goh neen. Ik had graag gevaren, ik had een avontuurlijke geest en hield van de zee. Ik deed mee aan het toelatingsexamen aan de zeevaartschool in Antwerpen, maar mijn vader – ook een heel autoritaire man – was ertegen gekant. Hij hield me uiteindelijk tegen om te starten aan de zeevaartschool. Ik had toen een paar vrienden die handelswetenschappen gingen studeren, en ik dacht, ik ga dat

ook doen. Maar dat was een heel verkeerde keuze! Soit, aan de universiteit in Gent sloot ik me aan bij de vrijzinnige studentenclub 't Zal Wel Gaan, en zo ben ik 'n beetje in dat vrijzinnig humanisme gedachtegoed gerold.

Je bent niet in een vrijzinnig nest geboren?

Neen, absoluut niet! Ik kom uit een christelijke familie, maar toen ik adolescent werd, stak die katholieke leer mij al tegen. Ik begon na te denken over bepaalde zaken: de hypocrisie van de kerk, het dwingen tot bepaalde gedachten. Dat stond mij allemaal niet aan! Toen ik ging studeren aan de Rijksmiddelbare Normaalschool in Sint-Pieter-Woluwe, kreeg ik les van Lydia Blontrock, die later voorzitter werd van het Humanistisch Verbond. Zij was een heel interessante en fijne vrouw! Ook van Roland Laridon, een Oostendenaar en voorzitter van het Vermeylenfonds, heb ik veel geleerd. Zo was ik vertrokken hé, ik raakte meer en meer betrokken bij mensen met een vrijzinnig humanistische achtergrond.

Hoe heb je die periode in je leven ervaren? Je maakt je los uit je eigen christelijke achtergrond en kiest voor heel andere ideeën...

Mijn leven nam als jongeman 'n beetje een activistische wending. Het was de tijd van de oorlog in Viëtnam, en ik nam deel aan betogingen tegen de oorlog. In Oostende hielp ik een Viëtnamcomité oprichten. Ik was nooit de drijvende kracht hé, ik was geen leidersfiguur, maar ik hielp wel graag mee aan dat soort initiatieven. Na de Viëtnamoorlog veranderde de naam van het comité in 'Oostends Comité voor Ontwikkelingssamenwerking'. Het was de bedoeling om bevrijdingsbewegingen in andere landen te steunen. Zo kwam ik ook terecht bij de stadskrant 'De Stoete Ostendenoare', die vooral gericht was tegen de afbouw van alles wat ietwat architecturale waarde had. In Oostende kocht

de immowereld alles op, onder invloed van de toenmalige burgemeester werden er zoveel waardevolle gebouwen afgebroken. We voerden vreedzaam actie, zeker tegen de komst van het Europacentrum, een spuuglelijk gebouw midden in het centrum!

Mijn beste vriend in die tijd was Dirk Vandepitte en hij was actief bij de Socialistische Partij. Hij richtte een eigen cultuurorganisatie op, in de marge van de SP. Ik werkte daar ook aan mee: artikels schrijven en zo. Op den duur was dat een samenraapsel van allerlei mensen met verschillende achtergronden en uit diverse organisaties. Veel van hen zijn uitgeweken naar de politiek, maar dat heb ik nooit gewild, ik had geen politieke ambities. Geen enkele politieke partij beviel me voor de volle 100%. Nog steeds niet trouwens! (lacht)

Het moet een uitdagende tijd geweest zijn!

Ach ja, ik raakte mijn wilde haren stilletjes aan ook kwijt hoor. In de jaren '70 begon ik met zeilen, en die hobby ben ik gaan uitbouwen ten koste van mijn andere activiteiten. Tot een paar jaar terug was ik een fervent zeiler, ik heb dat altijd met hart en ziel gedaan.

Hoe ben je precies bij het Vrijzinnig Huis Koksijde terecht gekomen?

Toen ik in Nieuwpoort kwam wonen leerde ik per toeval het Vrijzinnig Huis kennen. Het VHK was net verhuisd naar de nieuwe locatie in de Galopperstraat, en ik weet niet meer precies hoe ik er terecht gekomen ben, maar mijn nieuwsgierigheid moet me toch in die richting gestuurd hebben, want ondertussen kom ik er quasi elke zondag. Het VHK is zo'n beetje mijn tweede thuis geworden. Ik leerde er nieuwe mensen kennen, onder andere Marc en Denise. 't Is fijn om met gelijkgezinden samen te zijn. Ik kan niet zeggen dat we daar altijd heel ernstige gesprekken voeren (lacht). Dat gebeurt natuurlijk wel, een beetje filosoferen of praten over ingewikkelde thema's, maar evengoed gaat het er heel luchtig aan toe. De activiteiten vind ik echt een aanrader! Ik probeer zoveel mogelijk lezingen mee te pikken. Op die manier verruim je toch je algemene kennis hé.

Ik heb trouwens ooit eens een artikeltje geschreven voor De Sprokkel, maar ik weet totaal niet meer waarover! (lacht)

Dankjewel Rik!

Nele Deblauwe

**Zo is 't altijd al gegaan
en zo zal het altijd blijven -
wat historici beschrijven
wat er in de krant zal staan.**

**Mannen met een hart van steen
en een uitbemeten ego
spelen laconiek Stratego
met de wereld om hen heen.**

**Winnaars, machtig en infaam,
die de spelregels verzinnen
of omzeilen om te winnen.
De verliezer heeft geen naam.**

Stijn De Paepe

huisvandeMens Koksijde en Vrijzinnig Huis Koksijde nodigen je uit

'Best of' – Gili

zaalshow

**vrijdag 25
november
2022
om 19u30**

**cultuurcentrum Casino-
Koksijde, Casinoplein 11**

Tickets: 15 euro via

www.casinokoksijde.be/gilibest

**De inkomsten van de ticketverkoop worden
geschonken aan Villa Rozerood**

Tickets

Vrijzinnig Huis Koksijde
Galopperstraat 48, 8670 Koksijde
Tel. 058 52 08 94
vrijzinnighuiskoksijde@gmail.com

huishvandeMens Diksmuide
Esenweg 30, 8600 Diksmuide
Tel. 051 55 01 60
diksmuide@demens.nu
www.demens.nu

Willemsfonds Koekelare
contactpersoon: André Laveyne
Brugse Heirweg 17
8680 Koekelare
Tel. 051 58 07 41
andre.laveyne1@telenet.be

Willemsfonds Nieuwpoort
contactpersoon: Maurice
Bellefroid, Reclommenstraat 41,
8620 Nieuwpoort | Tel. 058 23 60 56
Gsm 0475 66 43 42
info@willemsfondsnieuwpoort.be

**Willemsfonds
Veurne-De Panne-Koksijde**
contactpersoon: Ivan Winnock
Sasstraat 7, 8630 Veurne
Tel. 058 31 23 57
ivan.winnock@skynet.be

Vrienden van het GO! Westhoek
contactpersoon: Annie Decler
14e Artilleriestraat 7
8600 Diksmuide
Tel. 051 50 15 33
vriendengo.westhoek@gmail.com

**Humanistisch Verbond
Westhoek**
contactpersoon:
Bernard Van den Haute
Veldstraat 81
8660 Adinkerke
0491 622 955
bvdhaute@gmail.com

**Humanistisch Verbond
Koekelare-Diksmuide**
contactpersoon:
André Laveyne
Brugse Heirweg 17
8680 Koekelare
Tel. 051 58 07 41
andre.laveyne1@telenet.be

**Uitstraling permanente vorming
Westkust**
contactpersoon:
Marc Mortier
Astridplein 3-401
8670 Koksijde
Gsm 0475 97 21 98
marc-mortier@telenet.be

Panne Instituut

Comité vzw Panne Instituut
contactpersoon:
Eddy Deboyser
Duinhoekstraat 98
8660 De Panne
Tel. 058 41 22 19
Gsm 0473 89 39 14
deboyser.eddy@skynet.be

**Vermeylenfonds
Koksijde-Oostduinkerke**
contactpersoon: Maurits
De Picker, Koninklijke Baan
190A/301, 8670 Koksijde
Gsm 0477 29 38 37
depicker.maurits@skynet.be